

namque vnum delictum: sed p omnibus vnum. cū ipsi non offendantur ex tali dictione. sed magis res publica que est vna offendit ab vno ducente contra numerum. Eadem ratione si statutum diceret. q nemo possit habere ad conuiuium vltra decem personas sub certa pena. Certe si habuit. xxx. vel. xl. vnum delictum est p omnibus vt dictum est.

Insta hoc quero de questione quā dicit Bar. se vidisse de facto pilis. Dicebat statutum. Ad nuptias nō possint inuitari vltra. xij. dominas. Vnde quidaz ducebat vxorem ipse et filius suus. vtz possint inuitari. xiiij. domine tanq̄ sint due nuptie. an. xij. tñ. Respond. q licet duo sint matrimonia. et ex isto respectu possint dici due nuptie. tamen quia hoc fit vna simul quo ad solennitatē. vnice nuptie dicuntur. vt. l. patris et filij. ff. de vul. et pub. bec Bart. Sed hoc Ang. non admittit. qz dicta. l. nihil facit ad hoc. nam ibi testamentum filij sine paterno esse non potest. Et ideo dependet testamentum filij a paterno. Et ideo dicitur esse vnum. sed nuptie patris et filij: non sunt dependentes vel inseparabiles. Et ideo forte trium esset dicendum.

Utrum autem ludus qui innitit̄ industrie vt ludus scachoz. baliste. pile. et hmoi sit licitus. Ita qz lucrans ex his ludis non teneat̄ ad restitutionē Respon. fm docto. qz hmoi ludi non sunt phibiti de se: vt est tex. in. l. penul. et vl. ff. de alea. vbi cōcessus videt̄ omnis ludus qui fit gratia virtutis expientie. Et dicunt quidaz vt recitat Panomi. vbi s. qz in hoc casu id qd vincit non subiaceret restitutioni. cum non submitrant se homines fortune. Immo bonum exinde puenit: cum exerceant se ingenio non tñ debet ludi magna quāritas. Et Panomitānus dicit. qz non debet quis se exerce principaliter ppter lucrum. Als credit qz idem esset dicendum. sicut dictum est supra de ludo fortune.

An autē liceat clericis ludere ad scachos causa recreationis. Glo. in anten. interdicitimus. l. de epil. et de. dicit qz sic. Sed Ja. et He. vt recitat Ly. ibi tenent contrarium: quia ratio phibitionis fuit vacatio a diuinis officijs: que magis ptingit p ludum scachoz qz per ludum fortune. Et si fm p̄dicos doct. ludus scachoz est phibitus clericis: multo fortis est phibitus religiosis. quia p Hiero. de cons. di. v. in. c. nunq̄. dicit̄ religiosis. Nunq̄ de manu tua vel oculis tuis liber psalterij discedat etc. Et hec opinio tanq̄ honestior videtur tenenda p̄sertim in religiosis. et ne det̄ ei materia relaxationis.

Maleficiatus. De hoc dictum est s. Impedimentū. xv. Et an maleficium possit tolli p aliud vide ibi. Et si queras qualiter demones possint vexare homines: qz nō possint adinuicē hie copulam. Rñ. De. de palud. in. iij. qz hoc potest fieri multiplici p̄mo ex hoc. qz demon est spūs habens p̄tatem

sup creaturam corporealem: ad motum localem phibendum vel faciendū. vnde potest corpora impedire: ne sibi mutuo appropinquent directe vel indirecte: se interponendo inter eos corpe assumpto. Secundo potest inflamare ad factum illum: vel refrigerare ab actu illo. adhibendo occulte virtutes: quas optime nonit ad hoc validas. Tercio turbando imaginatiuam. fantasiam. et extimatiuam que reddat mulierem exosam. Quarto. phibendo directe rigorem membri: sicut et motum localem cuiuscūqz organi. Quinto. phibēdo missionem spirituum ad membra in quibus est virtus motiua. quasi intercludendo vias seminis. ne ad vasa generationis descendat. vel ne ab eis recedat: vel ne excidatur. vel ne emittatur. Idem Archi. floren.

Matrimonium primo p̄muniter quid sit. Rñ. est viri et mulieris p̄iunctio indiuiduam vite p̄suetudinem retinens. Dicit̄ p̄iunctio. s. animoz et matrimonialis. Indiuiduaz etc. Itelligit̄ fm v̄b. de matrimonio p̄summato p copulam carnalem. quia ante possunt separari vt dictum est s. Impedimentum primo. Itē intelligit̄ de matrimonio fidelit̄: qz m̄rimonit̄ infidelit̄ potest separari: vt dictū est s. Impedimentum. ix.

An autem papa possit dissoluere m̄rimonit̄ p̄summatum per copulaz inter fideles. vide infra Papa.

Unde d̄ m̄rimonit̄. Rñ. fm Ray. d̄ q̄si matris munit̄. i. officū. qz dat mulieribz esse m̄res. et iō magis denotat̄ a m̄re qz a p̄re. qm̄ in eo plus aparet m̄ris officū qz patris.

Utrum m̄rimonit̄ sit sacm̄. Rñ. fm Tho. in iij. Sacramentū importat̄ remediū p̄ p̄ctū p̄ sensibilia signa. et cum hoc inueniāt in m̄rimonio. in sacra p̄putat̄. Et forma huius sacri sunt v̄ba. seu signa. qbz p̄sens m̄rimonialis exprimit̄.

Quā m̄rimonit̄ fuit institutū. Rñ. fm Tho. Matrimonit̄ fm qz ordinat̄ ad p̄creatōez. plis qz erat necessaria etiā peccato nō exiite: institutum fuit aū p̄ctū Ade. h̄ fm qz m̄rimonit̄ p̄bet remediū p̄ vuln̄ peccati. sic institutū fuit post p̄ctū tpe legis nature. fm aut̄ determinatōz p̄sonaz institutōz habuit in lege moysi.

Que sunt cause institutōis m̄rimonij. Rñ. fm Ray. due sunt p̄ncipales. s. susceptio sobolis edicande ad cultū dei. Gen. j. Crescite etc. Et vitatio fornicationis: p̄me Coi. vij. Secundarie v̄o multe sunt. vt qnqz pacis reformatio. pulcritudo vxoris. diuitie et hmoi.

Nunq̄d tenet m̄rimonit̄ non factū causa plis h̄ p̄p̄ secundarias cās nūc dictas. puta. p̄p̄ pulcritudinem diuitias et hmoi. Rñ. fm Ray. sic. Sufficit enī qz p̄here intendunt. et p̄sentiunt p̄ v̄ba de p̄nti. xxxij. q. ij. solet. Deut. xxj. Si videris mulierem pulcrā etc.

An aut̄ talis p̄bens p̄ncipaliter p̄pter p̄dictas causas. puta. pulcritudinem. diuitias et hmoi pece ee iij

et mortaliter. Quidam dicunt q sic, sicut si quis principaliter baptizaret, ppter sanitatem, vel questum faciendum; nō curans de gratia baptismali non esset hoc sine ptemptu et iniuria et irreuerentia; et ab usu sacramenti. Sed Arabi, floren, dicit, q ista sententia est multū dura et multos inuolueret, et videt esse illud qd habet. iij. Regū. j. c. vbi dauid, Abisac sunamitē duxit in vxorem vt soluz calefaceret eum, et nō spe plis, nec timore fornicationis, q nō cognouit eaz, nec tñ peccauit. Addit tñ Arabi, floz, q dato q phere, ppter voluptatem principaliter esset pccū mortale; non tñ cognoscere, ppter voluptatē esset mortale, dūmodo nō esset factur⁹ cum alia, q nō est ita damnabilis abusus rei p̄munis; sicut rei sacre; sicut bibens cum citho p̄muni, ppter voluptatem nō est in se nisi veniale; h nō ppter hoc sequit q portans calicem ad tabernam ad bibendū, ppter voluptatē qn peccet mortaliter. Et hoc ppter abusum rei sacre. Qui autem p̄bit matrimoniū p verba de p̄nti, ppter finem indebitum abutit re sacra; qz essentia sacramenti ibi p̄sistit. Sed q cognoscit vxorem suam sine indebito abutit re nō sacra, i. muliere, qz essentia sacramenti transijt, vnde nō adeo peccat. Et est ar, q si iuder pena pecuniaria punit malefactoris; dum tñ esset al's puniturus, licet querat pecuniaz nihil cogitans de actu et de iusticia; dum tñ non sit facturus iniuste; non est nisi veniale. Nam si p̄pone ret exp̄sse vel explicite pecuniam, nō esset excusatus a mortali. Et nota hoc, p̄ istis dominis t̄p̄alibz q punitunt pecunialiter delicta suorū subditoz, nam si hoc faciunt principaliter, ppter cupiditatem, al's non facturi nec punituri per predicta peccāt mortaliter.

An autē p̄trahens matrimoniū in peccato mortali peccet mortaliter. Rñ. De. de pal. in. iij. dicit q sic, dato etiaz q esset p̄rit⁹, et sic fm eum req̄rit̄ vltra p̄rit̄dem etiam p̄fessio. Alijs tñ videt p̄rit̄, qd est p̄munius.

Que sunt bona matrimoniij? Rñ. sunt principaliter tria, s. fides, p̄les et sacramentum. In fide attendit ne cum alio vel alia p̄miscet. In ple, vt amanter suscipiat; et religiose educet. In sacramēto; vt matrimoniū nō separet. Et p̄dicta tria adeo sunt substantiaalia p̄iugio qz p̄ditio p̄ aliqd istoz appolita viciat p̄ctum matrimoniij, extra de p̄di. appo. c. fi. et ibi Panoz, ponit regulam in materia matrimoniij, q ois p̄ditio appolita p̄ substantiā m̄rimoniij viciat m̄rimoniū et nō viciat. Et ponit exemplum de eo qd accidit in facto. Quidaz hñs suspicionem de incōtinentia futura mulieris p̄xit secū cum p̄ditione, q si p̄mitteret adulteriū liceret sibi recedere a m̄rimonio et aliaz ducere. Certe non est ibi matrimoniū.

Utrum intentio non fuandi fidem viciet matrimonium. Rñ. fm Guili, si aliquis p̄trahit matrimonium; non habens p̄positū fuandi fidem h adulterandi, nihilominus tenet matrimonium, dum tamen hoc nō deducat in pactum. Si autem deducat in pactum vt q liceat adulterari, vel q pro-

stituatur vxorem, non contrahitur matrimonium, c. fi. de condi. appo. Sed de hoc dicef j.

Utrum intentio non exigendi debitum viciet matrimonium. Respon. Panormitanus in ca. cōmissum, extra eo, q non, dummodo hoc p̄positum non deducat in pactum expressum. Et sic intellige, d. c. fi. Et ex hoc innuit q inter beatam virginem et ioseph fuit vx matrimonium, licet beata virgo animo in copulam non consenserit. Et hoc facit ad questionem quotidianaz. Nam multi habentes filios ex concubinis; et amore plis legitimande inducunt in articulo mortis cum omnino desperent de salute et de morte sint securi ad contrahendum cum illis matrimoniū, nunqd inter eos sit vx matrimonii cum non videat p̄sensus in copulaz. Et certe per predicta videt dicendum q sic.

Utrum intentio non habendi plem excludat matrimonium. Rñ. fm De. firma intentio p̄le euitandi excludit m̄rimoniū. Dico maxime si deducat in pactum, h tamen intentio nō educandi plem non excludit.

Que est differentia inter matrimonium legitimum et ratum. Respon. fm Ray, matrimonium legitimum et non ratum est, quod legali tñ institutio ne vel puincie moribz inter infideles contrahitur quod ideo dicit non ratum, quia sine fide tñ. Ratum vō et non legitimum est; quod inter fideles et legitimas personas; h sine legitima solemnitate contrahit. Quoddaz vō est legitimum et ratum; qd inter fideles et legitimas personas et cū legitima solemnitate p̄trahit.

Utrum p̄bitus sit de integritate matrimonij. Respon. fm Ri. in. iij. q matrimonium dupliciter potest p̄siderari. Aut q̄rituz ad eius perfectōz p̄nam; que est perfectio essentialis. Et sic carnalis copula; non est de eius integritate, quia sine ea est m̄rimoniū ratum. Aut q̄rituz ad eius p̄fectōz sedaz q est p̄fectio aliq̄ mō accidental. Et sic copula carnalis est de eius integritate; p̄ illaz etiā effiat matrimonium consummatū. Sicut dicit q puer per eius deductōz ad quantitatem perfectam, efficit vir p̄summat⁹ qui tñ puer existens totam hz suam perfectionem in esse p̄imo; que respicit hominis essentiam.

An autē appellatōe viri et vxoris veniant sponsi q solum p̄rerunt matrimonium per verba de p̄nti absqz carnali copula. Respondeo. Panormitanus in ca. ex publico, de p̄uersione p̄iug. p̄ ter. illū dicit, q appellatione viri et vxoris intelligit de his q matrimoniū p̄summauerūt; non autē de his qui solū p̄rerunt per verba de p̄nti. Quod facit ad. q. in qua al's in ciuitate senaz dicit se p̄suluisse. Statuto illi⁹ ciuitatis cauet, q vxore decedente sine filijs maritus lucret dimidiam p̄tem dotis.

Contigit iuuenem p̄xisse matrimonium p̄verba de p̄nti cum qdam puella et matrimonio vdr̄ p̄summato puella decessit; querebat, vtz sponsus deberet lucrari dimidiam dotis. Multi dixerunt q sic; fundantes se, qz matrimoniū dicit, et p̄iuges

appellantē interueniente consensu de presenti. naz
 plenus facit matrimoniu. xxvij. q. secunda. suffi-
 ciat. Item nō possunt tales dici sponsi cū resistat
 etimologia vocabuli. Dicunt em̄ sponsi quasi p-
 missi a spondeo. es. h̄ ea que p̄traxit p̄ verba de p̄n-
 ti nō potest dici p̄missa. Et p̄ p̄ns non p̄grue ap-
 pellant sponsa. Sed in p̄sum facit singulariter ille
 ter. ex publico. naz cum appellatione m̄rimoniū z
 iugum q̄nq; intelligat de m̄rimonio p̄summato
 Et de his q̄ m̄rimoniū p̄summauerūt. z tale m̄ri-
 moniū dicit magis firmū. q̄ in hac materia odiosa
 vbi sponsa sine cā p̄dit dimidiū dotis: debem̄ in-
 telligere verba in portio significato. ar. s. h̄ quoti-
 ens. insti. de iure naturali. Item ex p̄muni vsu lo-
 quendi nisi si sponsa sit cognita: nō amittit nomē
 sponsae. p̄ hoc tex. in. d. c. ex publico. ibi a viro de-
 sponsata. Ad hoc etiam facit: q̄ vbi in lege nō ex-
 p̄mit cā debemus cāz legis p̄icturari. z ad eius
 lites restringere z ampliare dispositōz legis. iuxta
 theoreticam doct. in. l. non dubium. l. de legi. Sed
 causa deferendi tale lucrum marito nō potuit esse
 alia q̄ p̄pter nimiu sumptū quem maritus facit in
 ducendo vxorem ad domū. que cā cessat in sponsa
 nondū traducta ad domū viri. z p̄ p̄ns debet cel-
 sare dispositio statuti. Nam si lucz p̄tingeret p̄p̄
 affectum iugalem. statutū dedisset p̄ simile lucrū
 vxor: p̄ mortem mariti. vnde si lucrum esset pari-
 ter vtriq; p̄mune: tunc bene crederem q̄ p̄p̄ben-
 derent sub vbi statuti sponsus z sponsa p̄ verba
 de p̄nti. Et sic intelligerem. l. deo nobis. l. de epi.
 z de. vnum tū semp notabis q̄ in materia larga
 appellatione mariti z vxoris veniunt etiaz sponsi
 p̄ verba de futuro vt singulariter p̄bat in. l. non
 line. l. de bo. q̄ li. h̄ Bar. in. l. nihil. ff. rez. amo. in
 terminis questionis. p̄posite tenet contrarium: dū
 modo matrimoniu fuerit contractum p̄ verba de
 p̄nti: etiam si cum ea non habitauerit allegat ad
 hoc. d. l. nihil. Idēz videt tenere Bal. in. l. deo no-
 bis. l. de epi. z de. licet contrarium teneat in. l. nō
 line. l. de bo. que. li. l. y. autē. in. l. vnica. l. de rei
 vro. actio. videt tenere opinionē Panor. z dicit q̄
 tale statutum est ferrarie. z hoc factū fuit. p̄pter ex-
 pensas q̄s facit maritus in vxore z. p̄pter nuptias
 z bec opinio videt rationabilior.

Et p̄ p̄dicta determinat alia questio. Statutū
 dicit. Mulier maritata nō admittat cum fratribz
 ad successionem patris. Quidaz decessit relictis fi-
 liis masculis z filia desponsata p̄ verba de futuro
 Querit nunq̄d ista debeat excludi a successiōe pa-
 tris. R̄nd. Panor. sup rubrica de spon. dicit. q̄
 nō. ex quo agit de odio. appellatione maritate nō
 venit sponsa. Secus si ageret de fauore. p̄ hoc bo-
 mustex. in. d. l. nō sine. z vide bonam glo. insti. de
 nup. s. si vxor. Idēz tenet l. y. in. d. l. nō sine. Idēz
 Ja. de are. z p̄.

Querit de alia q̄ōne notabili. Statutum ciui-
 tatis disponit q̄ p̄bens m̄rimoniū cū filia. sine
 p̄sensu patris incurrat certam penaz. Titius p̄bit
 p̄ statutū. puenit ad penaz. An iudex ecclesiasticus
 possit iudicare ne p̄cedat. So. bec. q. fuit disputa-

ta bononie z determinatum fuit q̄ non: put reci-
 tat Ge. in. c. statutū. el. j. de hereti. li. yj. q̄ iurisdi-
 ctiones sunt distincte de iudi. nouit. Item q̄ statu-
 tum est vtriq; iuri p̄sonū. xxxij. q. ij. honorant. nec
 est sup substantiam matrimonij: h̄ sup formaz p̄-
 bendi. Item licet lex positua legem diuinaz tolle-
 re non possit: illaz tū distinguit z modificat. Item
 hoc statutū viget quasi in omnibz ciuitatibz italie.
 Ancōtraniū facit: q̄ posset filia. vgo vel vidua es-
 se quadragenaria vel vltra. vnde videt abfur-
 dum q̄ sine patris p̄sensu non posset habere viz-
 metu pere. Et negari nō potest q̄n iste metus im-
 pediat matrimoniu p̄trahendum directe vel indi-
 recte: ergo non debet valere. z istam opinionē te-
 net ibi gemini. Et p̄ hac opinione facit q̄d notat
 Panor. in. c. j. de sponsa. in simili q̄ōne. Statuto
 cauet q̄ p̄bens matrimoniu cum puella añ. xv.
 añū sine p̄sensu duoz agnatoz incidat in certaz
 penam. vel p̄trahens matrimoniu absq; p̄nta. x.
 p̄sonaz. incurrat certam penā: nunq̄d valeat sta-
 tutum. Et p̄cludit Panor. de mente Jo. an. q̄ ta-
 lia statuta non tenent. q̄p hoc intimidat m̄rimo-
 nium q̄d debet esse libez. licet Gaspar de cal. tenuit
 erit p̄trarium.

An autē p̄suetudo patrie possit disponere circa
 matrimoniu. Respon. Panor. vbi s̄. refert Inn.
 tenere q̄ circa substantiaz matrimonij disponere
 nō potest. h̄ circa dotem forte q̄ sic. D. an. lat. d̄ic̄
 q̄ aut statutū patrie disponit circa substantialia
 matrimonij. Puta. inuolando p̄ctum. vel inua-
 lidando p̄sonas. z non valet statutum vt in. d. c. j.
 Ex quo potest notari q̄ leges ciuiles p̄hibentes
 matrimoniu inter tutorem z pupillam. rectorē p̄-
 uincie z puinciam z inter similes p̄sonas: nō te-
 nent. Idem tenet Fed. de se. dicens. q̄ statuta z le-
 ges laicoz circa matrimoniu: nullius sunt mori-
 ēti. q̄ bec materia nō est d̄ foro seculari: h̄ ecclesiasti-
 co. Q̄nq; statutū disponit circa penaz erga substi-
 tialia matrimonij. Et si hoc facit apponendo pe-
 nam de nouo. z sic inferendo damnu: non tenet.
 vt in exemplo s̄. posito. Q̄nq; hoc statutū imponit
 penam auferendo lucz: q̄d lex secularis attulerat.
 Et tunc tenet. d. An. q̄ valeat statutum. Et hoc
 sequendo glo. ordinariaz Jo. an. in ca. cum fm le-
 ges. de hereti. li. yj. S̄z glo. est in contrariū. xxxvj.
 q. ij. de puellis. Hoc idem sentit Fed. Et hoc pl̄
 placet Panor. Q̄nq; statutum laicoz disponit cir-
 ca dotem. z valet s̄. dicit Innoc. Quandoq; circa
 solemnitates. Et tenet etiam. d. an. tunc valere sta-
 tutum. Et peccant non fuantes illam solennita-
 tem. Sed Panormitanus dicit q̄ doc. ibi non lo-
 quunt de statuto: h̄ de consuetudine patrie. vnde
 dicit q̄ statutum tale laicoz est nullum. quia ma-
 teria non pertinet ad laicos. Secus de consuetu-
 dine. quia in ea interuenit consensus episcopi z cle-
 ricoz. vnde non fuantes talem p̄suetudinē saltez
 q̄n est talis q̄ ex eius p̄teritione ecclā reddat incre-
 ta de p̄ctu: peccant mortalit. Et sic intellige dicta
 doctoz in. d. c. j.

Sed dubitat circa predicta. Quid si consue-
 ce iij

endo mariti et uxoris est diuersa. **P**one florentin⁹ praxit matrimonium cum senensi senis. Et est alia consuetudo senensis a florentina. nunquid attendem⁹ consuetudinem ubi matrimonium est scriptum. vel consuetudinem mariti. **R**ñ. **P**anoz. in. d. c. j. dicit. qd aut consuetudo disponit super solemnitate prebendi. et dicitur sp obfuar⁹ consuetudo patrie ubi matrimonium prebatur. etiam si ambo prebentes sint florenti. qd non dicitur pegrini violare consuetudinem patrie cum scandalo alioz. viij. di. que p. Aut consuetudo seu statutum disponit super executione. vel super alijs obfuantis p⁹ tractum. Et debet attendi consuetudo domicilij ipsius mariti. l. si. s. Item rescripserunt. ff. ad mun. unde animi destinatione matrimonium scriptum videtur in domicilio mariti. ar. in. c. romana. s. contrabentes. de fo. ppe. li. vj. unde si consuetudo vel statutum domicilij mariti habet. qd maritus superueniens debeat lucrari dimidiam dotis. fuabit ibi illa consuetudo. licet in loco ubi fuit scriptum matrimonium sit alia consuetudo. vel statutum. Et beatus de mente **Bar.** in. l. exigere. ff. de iudi. Idem sequitur in effectu. d. an. in. d. c. j. qui dicit se putare. qd si maritus mutaret domicilium post contractum matrimonium. qd attendet consuetudo domicilij tempore contractus et non domicilij ubi dissoluitur matrimonium. quia debet attendi locus ubi orta est obligatio. et non ubi recepit purificationem.

Matrimonium secundo.

Quis possit prebere. Respondent doct. etas apta in puero est annoz. xiiij. et in puella. xij. extra de despon. impu. c. puberes. et c. p⁹ tenebat. Et si ante prebunt non est matrimonium: nisi eent primi pubertati et malicia suppleret etatem. et de despon. impu. c. de illis. el. ij.

Sz querit: qd d. c. de illis. requirit duo. s. qd sint primi pubertati. et malicia suppleat etatem. an ambo requirant de necessitate. **R**ñ. **P**anoz. in. d. c. de illis. dicit. Si incipit a primo. s. a primitate pubertatis necessario requirit. **S**ed. qd primitas etatis sola non sufficit ad prebendum matrimonium. s. etiam necessario requirit scdm. s. malicia. Et quo ad hoc exponit malicia. i. vigor naturalis seu potestas coeundi. vt colligitur ex dicto tex. Ibi potuerint coniungi. non enim sufficeret malicia in rebus agendis. vt in. c. puberes. de despo. impu. **S**z scdm bene sufficit sine primo. dummodo sint doli capaces. ita qd potuerint discernere vires matrimonij sic d. illo puero ix. annoz qd reddidit nutrice suam p⁹ gnantem. vt dicit glo. xx. q. j. in summa. **S**z disceptatio non modica est in hoc doc. quod dephendat potestas ista coeundi qd beat supplere defectum etatis. Quidam enim dicunt qd requirit. qd vere in eos copula inceperit. qd etiam sequitur **Do.** s. **Boff.** **Inno.** **Abb.** et **Jo.** an. tenent oppositum dicentes satis esse qd potuerint coniungi. Quid enim si minor annis. xiiij. alias mulieres cognouit. vel si femina minor. xij. ab alijs fuerit cognita. certe nemo negabit matrimonium non consistere inter istos. ex quo apparet eos potestates ad copulam. Et per hac linea bes

glo. in. c. vnico. de despon. impu. li. vj.

Sz maius dubium est quoniam non constat clare: s. tria signa. puta. ex aspectu corporis. vel ex alijs signis extrinsecis. mulier vel masculus vbi aptus ad copulam. et sentit **Inno.** hec signa sufficere. **Q**uod placet **Panoz.** ar. c. attestaciones. de despon. impu. ubi nixus ad copulam cum sensu adhibito. ppe etatez legitimam sufficit ad matrimonium. **S**z ad predicta vide **Nico.** de lyra. **Exo.** xxj. c. vbi dicit **fm** ra. **Sal.** qd ortus piloz et mestruez sunt signa pubertatis imo mestruea distatant sufficunt ad indicandum pubertatem in muliere **fm** medicos. Et vbiqz et quicumqz mulier incipit habere mestruea: semper est apta ad generandos. **A** contrario. si non habet mestruea nunquam posset generare. Et per omnes tunc malicia non suppleret etatem. puer vero si est potens ad emissionem seminis. dicitur aptus ad matrimonium prebendum. Et hoc nota.

Qualiter autem dicitur intelligi. qd quis sit primus pubertati. **G**lo. in. d. c. continebat. dicit quod tria distat per sex menses. Et **Panoz.** dicit. qd hec glo. facit ad statuta. vt dicitur quis primus alicui etati. cum ab illa distat per sex menses vel minus. Et bene facit. l. non tria. ff. de excu. tu. q. pbat qd distans per sex menses dicitur ppe illam etatem. Idem **Do.** et **Inno.** s. **Panoz.** dicit. qd hoc communiter non tenet. vt est glo. in. s. firiosus. **Insti.** de inuti. stip. et in. s. i. summa. **Insti.** de ob. q. et delic. nal. q. dicunt. qd masculus dicitur primus pubertati. cum est in. x. anno cum dimidio. femina vero: cum est in nono cum dimidio. Et est ratio: quia post puericiam que ptingit in. vij. anno. restant. vij. anni vsqz ad pubertatem in masculo. unde ex quo excedit medietatem huius temporis. vbi magis primus pubertati que infantie. et idem dicitur de femina.

Quod autem in vltima die. xiiij. anni. vel. xij. valeat matrimonium scriptum. **R**ñ. **Panoz.** in. d. c. attestaciones dicit se credere qd sic dicitur in testamento. l. q. etate. ff. de testa. Et hoc fauore matrimonij.

Quid autem si minor septennio fuit cognita a sposo nunquid erit matrimonium consummatum. **R**ñ. **Jo.** d. deo dicit qd sic. s. **Panoz.** in. d. c. p⁹ tenebat dicit. qd si puella fuerit minor septennio et quoniam tunc fuerit cognita non erit matrimonium. qd non vbi habet sensum aptum ad discernendum quod sit matrimonium. nisi esset multum doli capax et discreta.

An autem habilis etate. puta. xiiij. annoz in puero vel. xij. in femina impotens tamen ad coeundum valide prebat matrimonium. **R**ñ. glo. in. c. puberes. de despo. impu. dicit. qd habilis etate. impotens tamen ad coeundum valide non prebabit matrimonium. et refert alibi tenuisse primum. Et hanc opinionem doc. ibi communiter sequuntur: vt refert **Panoz.** ibi reprobando glo. Ex quo enim habet etatem legitimam ad prebendum matrimonium. nec appet de impedimento perpetuo: tenet matrimonium. **A**ls sequeret qd impotens ad coeundum propter infirmitatem non posset prebatur matrimonium. unde iste adolescens dicitur expectare vsqz ad plenam pubertatem. scilicet. xvij. annorum que vocatur plena pubertas. Et si adueniente tali etate non potest generare. et mulier instaret

¶ dissolutione: posset fieri dissolutio. quia tunc psumeret esse impedimentum ppteru. Et hec opinio doct. videt equior: fm Panormi. Sed opinio glo. forte est verior: restringendo eam ad minorem partem loquit. Nam etas: matrimonium pnsiderantur ex eo qd pmutiter accidere solet. Sz ex quo clarum est qd non potest generare: ergo no est pubes respectu matrimonij. Potest ergo iste assimilari impuberi.

¶ Vt frivolis possit pberere. Rñ. si non hz lucidū intervallum pberere non pōt. qz ibi nō est pnsensus. Idem dic de ebrio.

¶ Nunqd autem absentes possint p pcuratorē pberere matrimonij. Rñ. possunt. Sicut Isaac cū rebecca. xxxij. q. ij. s. cum dī. hz non est idoneus pcurator: nisi sup hoc bēat specialissimū mandatū. vt exprimat psona cum qua dī pbi matrimonij. vt in l. generali. ff. de ri. nup. z l. c. fi. de pecu. li. vj. Nec potest alium substituere. nisi sit ei spāluter cōmissum.

¶ Quid si aliquis pnsentit in absentem per verba de pnsenti. deinde mittit pcuratorem ad eam. z anteq illa similiter pnsentiat ipse dissentit. Et postea illa pnsentit: credens eum in primo durare pnsensu.

¶ Respond. Astē. li. viij. dicit. qz si ille qui reuocavit mandatū z reuocatio peruenit ad pcuratorem anteq illa cōsentiat: nihil actum est. z hoc est clarum. Si vō peruenit postqz illa iam pnsenserat. z de hoc potest fieri ecclesie fides: similiter non tenet matrimonium. quia nec vere nec interpretatiue pcurant pnsensus. Si tamen pstatet ecclesie de primo pnsensu viri. z de mandato pcuratoris. z de cōsensu mulieris subsecuto. z non pstatet de dissensu priuato. cogetur vir ppter pbationis defectum psummare matrimonium. qz ecclesia non iudicat de occultis. Et sic fm hoc diuersimode diuersa iura loquunt de hoc. Et aliqua loquunt in pmo casu. aliqua in secundo. Si autem postqz milit. pcuratorem non pnsentit nec dissentit. tradens forte factum hmoi obliuioni. ppter occupatiōes vel aliam cām. videt simplr standum p matrimonio: tum ppter eius fauorem. tum qz nō hz obicem p trarie voluntatis. et de re iud. duobz. z et de bap. maior. Idem Ray.

¶ Quid si eum qui pnt peniteat anteq absens pnsentiat. reuocatio tñ ad pcuratorem vel absentē nō venit cum quo pnt. nunqd tenebit factum pcuratoris. Rñ. Astē. vbi s. qz non. qz ibi deficit pnsensus in idem tempus pcurrens. sine quo matrimonij non tenet. xxvij. q. ij. sufficiat. ar. aut in pūum est. et de pecu. in pntia. Sed hoc esse credim? spāle in matrimonio. s. qz matrimonij non tenet. etaz si reuocatio non pueniat ad pcuratorem. dñmō de dissensu pntis constet. hec Innoc. et de spon. Juuenis. z hz et de pecu. c. fi. li. vj. vbi dicit qz si pcurator: anteq pnt matrimonium a dño fuerit reuocatus: matrimonij postea pcurtum a pcuratore non tenet. licet reuocationem hmoi tam pcurator: qz illa cum qua contraxit pntisus ignoret.

¶ Sed cum non sufficiat consentire nisi consensus exprimat z notificet inter pstrabentes. quomodo potest esse matrimonij inter abntes p eplam vel nuncium: donec ille ad quem mittit epla. vel nuncius renouificauerit cōsensum suum absenti. Respond. Astē. qz quando ille cui mittit nuncius pcurator: renouificat ipsi nuncio suum pnsensum idem est ac si renouificaret mittenti. Quando autē lra mittit per nuncium qui nihil scit de facto. sed nudum ministerium portandi lram est ei commissum. tunc si ille vel illa cui mittit hmoi lra nulli notificat pnsensum suum. Rñ. credit qz qd tunc pnsentiat: non est matrimonium pcurtum: sed tunc demum cum nuncio notificauit cōsensum. vel absenti qui lram misit: vel etiam alij. ar. xxij. q. ij. honorant. Et sic habes ex pdictis. qz pstrabit matrimonium per pcuratorem. licet adhuc non venerit ad noticiam alterius. s. absentis. Statim enim vt expressit consensum suum pcurator: vel alij est matrimonium. quia ibi sunt subalia matrimonij. s. pnsensus expressus amboz.

¶ Quid si dñs nuncij vel pcuratoris iuravit nō reuocare: nunqd tenet reuocatio. Rñ. Dir. li. j. qz sic. licet sit piurus.

¶ Quot autē modis pstant sponsalia. Rñ. Dire. qz octo modis pstant sponsalia de futuro. Primo nuda z simplici pmissione: vt cū vir dicit mulieri. Ego accipias te in meā. z conuerso. et eo. si inter. Secōdo p fidei datōz: seu iuramenti intpositōez. qd idem est fm Tho. Tercio sub pditiōe: vt cū dicit vir. Accipiam te in vxorem si pū meo placuerit. et de pdi. ap. de illis. Quarto anuli subarratiōe. xxvij. q. ij. si qz vxorem desponsauerit. Quinto datione arraz vel pecunia. vel alijs rebz datis loco arraz. L. de spon. l. arris. Sexto p nunciū vel pcuratorē de hoc dictum est. Septimo p eplaz siue lraz. ff. e. l. fi. z de hoc dictum est. Octauo p parentes: si fuerint filij pntes z non pdicant. vel si fuerint absentes z ignorant: dñmodo postea scientes ratifica uerint tacite vel expsse. et de despon. ipu. si infantes. li. vj. als filij non obligant.

¶ Sz qd si sponsalia pstant p alios. vtpote p frēs vel auunculos. vel amicos. Jo. an. z Tho. dicunt qz eadem rōne pstant p tales. sicut p parentes. et eo. ad id. Sz Direct. dicit qz non fm Inno. de resti. spoli. ex pte. Idem Al. Din. Tan. Ber. z Hof. Nec ob. d. c. ad id. fm Inno. quia ibi ad psuasione viri mulier alij nupsit. vel quia interuenit copula carnalis. Et sic ratum habuit: licet p pntā voluntatem. Quam em pntātem habet frater meus vel patruus. vel quicūqz alius me obligandi sine mea expressa voluntate. vel ratificatiōe potissime vbi est casus in quo verba reqrunt. sicut est in spōsalibz z matrimonijs. et eo. si in. Sed de hoc die vt in se. ca.

¶ Nota fm Johan. and. in ca. pcurator. de pcura. li. vj. modum contrahendi sponsalia z matrimonium p pcuratorem. Si sponsalia: debent dicere. pmitto tibi de mandato talis domini mei. et nomine eiusdem. qz ipse te ducet in vxorem.

z hoc in animam suam iuro. Et versa vice puella respondebit. pmitto tibi nomine domini tui recipienti. z sibi p te. q ego ducam ipsum in viz: nisi steterit per ipsum. z hoc iuro. In matrimonio de presenti dicit. talis dominus meus mandat tibi. q ipse per me: siue mediante me: z tibi nuncian- te accipit te: z sentit in te tanq̄ in vxorem suaz. z econuerso r̄debit puella. z ego te mediante: domi- num tuum recipio in viz meum. cum ipse te me- diante me in suam recipiat. z in eum sentio tan- q̄ in dūm z maritum.

M

atrimonium tercio.

Quō p̄trahit. Et querit primo. vtrum per consensum cōtrahat matrimonium. Respon. q̄ ad p̄hendū m̄rimoniū requirit mutu⁹ consensu. Ex quo em̄ vir sentit p̄ verba de p̄senti in mulierem z econuerso seu alia equipollētia ver- bis: statim est matrimonium.

Sz vtrum verba ipsa sint necessaria. R̄. Pa- nor. in. c. tue fraternitatis. extra eo. q̄ solo consensu legitimo p̄trahit matrimonium. Sed verba requirunt quo ad p̄batiōem. Et intellige vel alia signa equipollētia. Et dicit fm̄ Hostien. z p̄muniter moderniores verba nō esse de substantia etiam q̄ ad ecclesiāz. s̄ satis est q̄ qualitercūq̄ appareat de consensu p̄ signa. etiam in loqui valentibz. Nam v̄ba solum exigunt ad ostendendum consensum. Ideo satis esse dz q̄ per signa appareat de ipso consensu. ad hoc facit. ex eo. cū apud. vbi dicit q̄ sufficit cō- sensus. Nam illud dicit sufficere: quo posito nihil aliud requirit ad substantiam actus. vt no. in. c. statutum. de rescriptis. li. vi. Item nullus tex. p̄se requirit verba. Nec ob. d. c. tue. quia papa respō- det p̄sultationi. Et sic nō ponit ins de nouo. Et p̄ hoc tollit motuū Inno. dum dicit q̄ ecclesia hoc statuit. Nam hoc statutū nullibi habet. Nec ob. q̄ matrimonium est sacramētum: qd̄ requirit ali- quod signum exterius. quia dico q̄ bene habet si- gnum vel nutum z hoc sufficit. Et si obiciat p̄ pre- dicta. q̄ solus consensus sufficit: ergo non requirit aliquid aliud. Et sic nec verbum. nec signum: ex virtute significati dicti verbi sufficit: vt dictum est. Respon. Panor. in. c. tua nos. extra eo. q̄ hoc non obstat. quoniam consensus nō potest haberi nisi mediantibz verbis vel signis. nam si vir ignorat mentem mulieris. z econuerso. ibi nō est consensus. id est simul assensus s̄ dissensus z separatus assen- sus. Glo. etiam Ray. dicit q̄ si puella loqui vere- cundat. z tñ patit se subarrari. vel patit se dotari. ipsa taciturnitate z patientia consensus eius expri- mit: q̄ n̄uis lingua taceat. Tho. etiam dicit sufficere in hoc casu q̄ non contradicat. Si autem nul- la sint indicia de consensu eius. non est presumen- dum de matrimonio. Dicit etiam Thomas q̄ si quis scribat voluntatem suam sine verbis videt sufficere.

Quid si q̄s dicat. volo te decetero h̄re in vxorē: vel volo q̄ tu sis mea vxor. Respon. fm̄ Panor. in. c. ex parte. extra eo. q̄ q̄q̄ verba in p̄ctu conse-

runē de presenti. z tunc indubie illico contrahit matrimonium. vt si vir dicat: accipio te in vxorē. z econuerso. vt in. c. pe. ex eo. Quandoq̄ verba so- nant in futurū. Et tunc aut denotant principium actus. z tunc soluz p̄bunt sponsalia de futuro. vt si dicit. Promitto q̄ te ducam in vxorem. vel me- ductur talem. vel quid simile. z iste est casus capi- tuli de illis. extra eo. Quandoq̄ verba sonant in futurū: s̄ denotant executōem actus summatiuol- perfecti. Exemplum. pmitto q̄ habebō te. p̄legiti- ma vxore. nam nō potest haberi p̄ legitima vxore: nisi precedat matrimonium. Nec enim verba z similia denotant executionem matrimonij. vnde tacite ex quo se obligat ad executionem: videt de presenti contrahere. p̄ hoc facit qd̄ notant do- cto. in. c. cum. d. de consti. vbi dicunt. q̄ si p̄ben- da que solet conferri tñ canonico. si conferat extra- neo: videt tacite collatus canonicatus. Et hoc p̄- cedit. maxime si apponatur hoc verbum. ab hoc tempore. vel decetero. nam immediate se obligat ad executionem matrimonij. ergo tacite tunc con- trahit de presenti. Sed idem est etiam si non apponantur illa verba denotantia extremitatem tē- poris. quoniam si in obligatione non apponatur dies: videt in eōtinenti obligatio p̄cta. l. in omnibz ff. de re. iu. Et iste est p̄rie casus. d. c. ex pre. Et hec p̄cedunt nisi hec v̄ba denotātia executōz. sequan- tur sponsalia de futuro. vt puta. Promitto q̄ du- cam te in vxorem. z tenebo te. p̄ legitima coniuge. Nam p̄ v̄ba p̄cedentia restringunt sequētia in tē- pus matrimonij p̄cti. l. cū m̄rimoniū p̄ctum erit. Et p̄ hec p̄t decidi qd̄ satis dubia. Quidaz dicit mulieri. pmitto tibi q̄ non h̄bo aliaz mulierē in vxorem nisi te. nunq̄ sit m̄rimoniū. Jo. an. in ad- di. spe. sentit m̄rimoniū esse p̄ctum. q̄ dictio: nisi: cum sequit negatiuam facit positōz. vt notat glo. in regula petri. de re. iu. li. vi. d. an. videt sentire oppositum dicens q̄ dictio: nisi: facit q̄q̄ positio- nem fm̄ habitum. q̄q̄ fm̄ actum. vñ cum illa v̄- ba sint de futuro. q̄ non habebō aliaz nisi te. v̄ se disponere q̄ in futurū si est p̄cturus: p̄bet cum illa Sz si v̄ba fuissent. plata de p̄cti. vt q̄ dixit. nolo aliam h̄re in vxorem nisi te. tñ dictio nisi: denotat actum de p̄cti. s̄ p̄dicta videt p̄cludendum p̄ pri- ma opinione. Nam si dixisset pmitto q̄ te h̄bo in vxorem: statim cēt m̄rimoniū. ergo idem si dico q̄ non h̄bo aliam nisi te. Nam v̄i velle q̄ istaz h̄- bit in vxorem. s̄ in eōtinenti: cū non sit apposita di- es. hec Panor. Opinio tñ. d. an. v̄i satis rōnabil.

Quid si dicat vir. pmitto tibi q̄ semper proni- debo sicut vxori. z illa similia responderet. Respon- deo fm̄ Hostien. nisi aliud p̄stentur p̄ matri- monio iudicabo.

Quid si dicat. pmitto q̄ nō dimittam te p̄ me- liori vel peiori. R̄. fm̄ Hosti. p̄ matrimonio iu- dicabo. tamen fm̄ conscientiam intentioni eorūz standum est. In foro autem p̄tentioso. standum est p̄muni significationi verborū. seu iur̄ interpreta- tionem. vt in. c. j. ex eo.

Quid de illis qui post datam fidem de p̄ben-

ad dicunt. **H**abemus in nomine matrimonij. vel osculem nos inuicem. nunquid p̄trahit m̄rimonium. **R̄n̄.** fm̄. v̄v̄. Credo q̄ non. nisi hoc agēdo voluerint recedere a sponsalibz de futuro et p̄bere de p̄nti. nam qd̄ dicunt noīe m̄rimonij intelligendum est p̄bendi potius q̄ p̄tracti. cū ante actū nō sit de m̄rimonio s̄ de sponsalibz. et hoc nisi de p̄ua intentione p̄set.

Quid si nihil actum sit de sponsalibz s̄ simpliciter vterq̄ dicat dicta v̄ba et seq̄t̄ osculum de cōi cōsensu. **R̄n̄.** fm̄. v̄v̄. credo q̄ si p̄bētes p̄ hoc intēdebant p̄bere; matrimonij p̄ctum est. **A**d iudicandum aut̄ de intentione; recurrendum est ad circūstantias v̄borz p̄cedentium et subsequētū et h̄mōi iudicia. q̄ si nulla appareant; non credo q̄ sit matrimonium. et p̄ferim si vterq̄ vel alter negat se intentionem habuisse p̄trahendi. aut si alter ad se cuncta vota transierit.

Pone q̄ q̄daz in p̄ntia plurium soroꝝ dicat eis **P**romitto vobis; q̄ vnam ex vobis ducam in v̄rorem. et omnes r̄ident placet et ita iurat. postea cognoscit vnam; nunquid est matrimonij? **R̄n̄.** **H**o. si. q̄ sic. q̄ ip̄o facto p̄sentit. s̄ glo. in. c. ex l̄ris. el. ij. de spon. tenet p̄ntium. vt nec v̄tute sponsalioꝝ. nec v̄tute m̄rimonij cogat illam ducere. **S**ponsalia enī sp̄ fuerunt nulla. **C**um enī nō possint p̄sistere ex p̄te vnius t̄ri; oportet dicere q̄ cum omnibz soroꝝ sponsalia eēt p̄cta. et sic nullam posset ducere obstante publica honestate. **E**t hanc opi. glo. tenet **J**o. an. **S**z hec omnia tollunt fm̄ **H**o. q̄ fatē dum est sp̄salia a principio fuisse incerta et sub q̄dam tacita p̄ditione q̄ p̄mittit accipe quam elegerit. et nō nascat̄ publica honestas. nec est v̄z dicere etiam p̄sentium de p̄nti adesse; s̄ copula subsecuta opat̄ purificatōz illius tacite p̄ditionis. q̄ videt̄ tunc p̄sentire et eligere istam. **E**t hāc opi. **H**o. sequit̄ **P**anoz. in. d. c. ex l̄ris. **N**am in dubio non d̄z p̄sumi duplex p̄ctū. s̄ stupri et p̄iurij. s̄ pot̄ in fauorem matrimonij debent̄ p̄sumere copulam fuisse licitam. **E**t q̄ voluerit ille adimplere iuramentum suum. **N**az in dubio sp̄ iudicamus p̄ matrimonio. vt in. c. licet ex q̄dam. de testi. **S**ecus fm̄ **H**o. si q̄s iurat̄ se ducere vnam de certo loco. nā tunc cognoscendo certam vel vnam. nō videt̄ cū illa p̄bere; cum possit hoc casu cū alia p̄bendo adimplere iuramentū. **I**dem **P**anoz. s̄ **A**r. in. d. c. ex l̄ris vt no. d. **J**o. an. ibi tenet. q̄ nec p̄textu iuramenti. nec sp̄s alioꝝ. nec m̄rimonij ista mulier cogita poterit petere hunc in v̄z. q̄ non intuenit p̄sentium mutuū. nec v̄ba p̄ctus directe sunt certa ad eam. copula aut̄ vbi p̄ctus non p̄cedit non inducit p̄ctum. q̄ tū iuramentū dirigit obligatōz indeum. posset dici q̄ isto casu. ex officio iudex cā p̄iurij vitandi; posset cogere hunc ad p̄bendū. **O**pinio tū **H**o. videt̄ satis tolerabilis fauore m̄rimonij. **E**t p̄ p̄dicta patz r̄sio ad q̄dem. **Q**uis p̄misit duci **A**li. accipere vnam ex suis. subiectis. et ita iurauit. p̄summauit copulam cū vna. **D**ic̄ q̄ hoc casu nō est m̄rimonij. vt dictū est s̄. **E**t iō est d̄na a p̄cedenti. q̄ q̄ ibi. p̄ter p̄summatāz copulāz erat̄

nata affinitas cum alijs soroꝝ. et ideo cogi d̄z p̄bere cū illa. **S**ecus in casu n̄fo; q̄ licet p̄sumet copulam cum vna subdita ducis. non p̄ter hoc impedit̄ accipere aliaz.

Quid si q̄s p̄mittit accipere vnam ex filiabus ticij quam elegerit; et ipse p̄sentium. et interuenit iuramentū; postea sequit̄ copula cū vna. **A**n erit matrimonij. **H**o. si. dicit q̄ sic. **E**t ita p̄muniter tenet fm̄. d. **J**o. anto. in. d. c. ex l̄ris. q̄ v̄z est dicere singulas istas mulieres p̄sentisse sub hac p̄ditione. si eam elegerit. **S**ed copula habet vim purificationis p̄ditionis. c. de illis. de p̄di. ap. ergo tenet̄ matrimonij. **E**t si dicat. quare secus in q̄one glo. **H**o. anto. assignat r̄onem. q̄ ibi p̄sentium fuit nudus et purus. **E**t ideo r̄one incertitudinis viciat̄. hic autem fuit sub cōditione suspensus. et p̄ctus refer̄ ad tempus purificate p̄ditionis. q̄ ipsa purificatio p̄ditionis videt̄ inesse in p̄ctu. ergo ex quo postea certaz elegit. videt̄ p̄sentium ille fuisse certus a principio. **E**t iō restaurat matrimonium per copulam q̄ p̄ditōz purificat. d. c. de illis.

Vterq̄ p̄sentium ad t̄ps faciat matrimonij. **R̄n̄.** fm̄ **P**e. cum inseparabilitas sit essentialitas m̄rimonij; iō ad m̄rimonij requit̄ p̄sentium ad inseparabilitatem. et si sit ad t̄ps nō facit m̄rimonij. et de cōdi. ap. c. fi. **H**oc intellige si deducat̄ in pactum expressum ab ambobz. **S**ec̄ si in corde retenta sit talis p̄ditio. nam p̄ditio in corde retenta nihil opat̄. **E**t hoc singulariter voluit **I**nno. vt dicit **P**anoz. in. d. c. fi. vbi singularit̄ distinguit. q̄ si vterq̄ p̄iurij p̄sentium p̄ditioni apposite p̄bam m̄rimonij tūc m̄rimonij nō tenet. **S**i aut̄ alter p̄dixit; tenet matrimonij si fuit p̄cessum ad p̄summatōz ipsi. **I**dem dicit fauore m̄rimonij si alter tacuit. et sic tacens habet̄ p̄ p̄dicente. **E**t no. bene hoc dictū **I**nno. videt̄ enī p̄ hoc velle q̄ in alijs actibz tacēs videt̄ p̄sentire p̄ctum fm̄ p̄statōz alteri; licet p̄statio sit onerosa et odiosa. vt dictū est s̄. **L**ectio secundo. **E**t dicit **H**o. q̄ hoc sepe est p̄dicandū. ne simplices mulieres decipiant̄. **P**e. q. tū principali vide. j. **D**apa.

Matrimonij quarto.

M si fiat contra intentionem. **E**t querit̄: si q̄ p̄trahunt verbo et dissentiant animo nunquid sit m̄rimonij. **R̄n̄.** fm̄. v̄v̄. si vterq̄ vel alter animo dissentiat; nō est m̄rimonij. **S**i tū de illo p̄stiterit; ecclesia p̄pelleat eos simul esse; cū de intentione p̄stare nō possit. v̄n̄ nec crederet̄ ei q̄ dicit se nō intendisse. q̄ qlibet sic posset dicere; et separēt matrimonium. q̄ vt d̄i c̄ de p̄ba. p̄ tuas. nimis indignū est iuxta legitimas sanctiones. vt qd̄ q̄sq̄ sua voce lucide p̄statatus est in eum casum. p̄prio valeat testimonio infirmare. **S**i tū signis evidentibz appareat de simulatione; ecclesia non iudicabit matrimonium esse. al̄s verbis stabit. hoc posset intelligi. quando vterq̄ vel alter eoz reclamaret statim post tale matrimonij p̄ctum se non p̄sentisse. vel fuisse deceptum. **S**ec̄ si p̄ aliquo t̄pis intervallo notabile etiaz iuraret se nunq̄ corde consen-

uisse. ut dicit Ric. in. iiii. distinc. xxi. ar. primo. Et addit qd tali persone que consensit non est licitum cum alia contrahere illa viuente. quia si contraheret se periculo pbabili exponeret. nisi in casu supradicto: cum non consentiens: qui verbis significauit se consensisse: incontinenti reuocat. Et tunc persona que consensit stare poterit verbis secundo prolatis. Nam hoc casu credo quod persone que consensit licitum est cum alia contrahere etiam priore viuente.

Quid consulendum est alteri coniugum. cum altera affirmat qd nunq̄ p̄sensit. Respon. fm Ri. in. iiii. distinc. xxvii. ar. j. consulendum est ei qd hoc non credat. quia nec alteri coniugum in hoc tenetur credere dicto. c. per tuas. Si autem temerarie credat qd alter coniunx verum dicat: durante ista crudelitate. non licet ei cum illo carnaliter commisceri. nec ad petitionem p̄p̄iam. quia credit qd nō sit coniunx nec ad petitionem alterius. quia sibi in hoc p̄iudicat q̄d diu affirmat se coniugem nō esse. Si autem postea affirmet se esse mentum et peccat debitum. si alter coniunx remaneat in p̄stina credulitate: perplexus est q̄d diu durat illa credulitas. quia illa credulitate durante: non credit alterum suum coniugem esse et si redderet debitum: contra conscientiam faceret. si autem non reddit etiam peccat. quia q̄nis alter coniunx in dicendo se non esse coniugem p̄iudicasset sibi quo ad potestatem exigendi debitum q̄d diu hoc non reuocabat. tñ postq̄ reuocat credo qd expirat illud p̄iudicium. quia reuocatio p̄cordat verbis quibus in p̄ctis exp̄ssit suum.

Quid si ille qd p̄trahit sponsalia vel etiam contrahit per verba de presenti non habet intentionem contrahendi. sed extorquendi copulam. deinde cognoscit eam: nunquid est matrimonium? Respon. Ric. dicit debere p̄sumi p̄ matrimonio extra eo. tua. et ita iudicaretur in foro iudiciali. sed in foro conscientie. si ille non p̄posuit illam ducere nec vnq̄ assensit in eam: nō debet ex illo facto matrimonium iudicari. quando ex altera parte dolus affuit et defuit omnino cōsensus: sine quo nequeunt cetera sedus efficere coniugale dict. c. tua. Et illa ex parte cuius non affuit dolus excusatur a peccato. Alius autem si interim cum alia p̄traxerit. tenet matrimonium fm docto. communiter. licet quidam p̄traxerint: tenetur tamē deceptor: si nondum p̄traxit cum alia: illam ducere de nouo in uxorem. si est sibi equalis vel paulominus. Et si alteri de facto nupsit. et illa ex tali deceptione patitur notabile damnum. vel diminutionem sui honoris. puta: quia tale quid est factum publicum vel simile. tenetur de necessitate sibi satisfacere iuxta damnum passum. nisi fuerit multo melioris p̄ditionis. vel si aliud signum euadens fraudis apparuit. qd potest pbabiliter p̄sumi qd sponsa nō fuerit decepta s̄ se decipi sinxerit. quia tunc nō tenetur ad p̄dicta. ut quidam dicunt. tñ altera que p̄sensit nō potest alteri nubere. ut dictum est fm Ri.

Utrum autem copula carnalis post contracta sponsalia de futuro. faciat talia sponsalia omnino transire in matrimonium. Respon. fm Panor. in. c. is qui. extra eo. qd aut vir cognouit sponsam de futuro affectu maritali: ita qd tanq̄ vxorē cognouit. et tunc non est dubium qd est matrimonium. et post p̄tractum est nullum. cum primū in veritate teneat ex p̄sensu tacite p̄stito in copula. Aut cognouit sponsam nō affectu vxorē. nec habens animum consentiendi in eam tanq̄ in vxorem: tunc quo ad foro iudiciale. scdm iudicabitur nullum: et primū erit validum. unde tunc filij erūt legitimi. p̄ hoc tex. in. d. c. is qui. Quo vō ad deū tenet Vin. qd scdm matrimonium teneat et nō primum unde potius debet pati excommunicatiōem q̄ adherere p̄ime sponse. cū sponsalia p̄ma sint soluta per sequens matrimonium. Sed Hostiē. dicit qd in vtroq; foro parendum est pape qui potuit statuere quicquid voluit in matrimonio non consummato. Sed aliā opinio. approbat. d. an. et illa videtur verissima. Nam papa non potest sup̄plere consensum quo matrimonium contrahit. Item tex. in. d. c. is qui. annullat secundum matrimonium: non dispositiue. s̄ illatiue. s. si primum est p̄sumptū de iure: ergo sequit̄ qd scdm est nullum. Ita qd illatio nullitatis est fundata sup̄ p̄sumptione. s̄ si p̄sumptio est falsa: ergo quicquid sequit̄ corruit. Idem tenet Ri. in. iiii. S̄ circa hoc Donal. clarus et breuius declarat. puta. de eo qd post datam fidem de p̄bendo cum aliq; cognoscit eaz dicēs vtrū faciat aīo p̄summandi m̄rimonium vtrūdo ea vt iā sua. et tūc p̄summat̄ m̄rimonium: dū tñ illa silem intentōz hēat. tam fm iudicium ecclie qd dei. Aut vtrū ea intentōe fornicaria. vel vt sua i futuz. nō vt sua in p̄nti. et tūc nō est iudicandum in foro p̄niali m̄rimonium esse p̄summatū. Et si secūdam accepit de p̄nti: dz remanere cum secunda. bec Donal.

An autē papa possit voluere p̄sensum hoīs: vt faciat ip̄m p̄sensisse in illam in qua nō p̄sensit. vel impediatur ip̄m p̄sensisse in eā in qua p̄sensit. intantū vt sua in p̄nti. et tūc nō est iudicandum in foro p̄niali m̄rimonium esse p̄summatū. Et si secūdam accepit de p̄nti: dz remanere cum secunda. bec Donal.

An autē papa possit voluere p̄sensum hoīs: vt faciat ip̄m p̄sensisse in illam in qua nō p̄sensit. vel impediatur ip̄m p̄sensisse in eā in qua p̄sensit. intantū vt sua in p̄nti. et tūc nō est iudicandum in foro p̄niali m̄rimonium esse p̄summatū. Et si secūdam accepit de p̄nti: dz remanere cum secunda. bec Donal.

Matrimonium. iiii.

internementia: vel modū alium: vt quia simul cohabitauerunt vel se iuges nominabant fm glo. in dicto. c. si infantes. Et hoc si post tempus pubertatis euenerunt. Sponsalia vō de futuro verbis et mente contrahentū per amplexus et oscula et nō transeunt in matrimoniu. Nec hoc mirū quia nec per nexum carnalis copule: vt i dicto. c. is qui. Idem Pano. in. c. adolescens. de spon. do. An. assignat rationes: quia actus superueniens declarans p̄sentem: intelligitur declarare fm naturā verborū precedentū: vt si sit de p̄senti: intelligat de p̄senti. Si de futuro: intelligat de futuro fm eum.

Sed pone q̄ ambo infantes: vñ vnus infans et alius non: contrahit sponsalia per verba de p̄senti. Et post infantiam apparuit illos in eadem voluntate permanere: ita q̄ ratificata sunt sponsalia post completam pubertatem: et als q̄ per copulam apparet durare voluntatem: an sit matrimoniu: an solum sponsalia: videtur q̄ sint sponsalia sola: quia ter. in dicto. c. si infantes. loquitur de verbis prolatis ab impubere. vnde absurdum videtur extendere ad verba prolata per infantē: cuz illa a principio fuerint nulla. In contrarium facit ratio sup̄posita. q̄ actus superueniens et c. Itē cum nūc possint cōtrahere de p̄senti: si osculantur se adinuicem vt maritus et vxor: non video quare iste actus non faciat matrimoniu: sicut facit sponsalia de futuro. vt dicit glo. super verbo vel facto. in dicto. c. si infantes. vt quia post septenniu secū iacet: vel eam osculatur vt sponsam et his similia. Constat em̄ q̄ isti actus inducunt matrimoniu: vt ex nunc. non vt ex tunc ergo ex quo sunt habiles: et osculantur se vt vxor et vxor: iste consensus ita debet validare sponsalia de p̄senti nulla sicut validat sponsalia de futuro nulla. Idē. d. an. in. d. c. adolescēs

Quid si quis protestet corā plurib⁹ q̄ quicquid facit nō facit animo cōtrahēdi. postea verbo contrahit et cognouit eam carnaliter. nūquid iudicabitur matrimoniu. Rñ. fm vñ. q̄ sic: q̄ recurrendum est ad cōmunē intelligentiā verborū. et quia interpretatio faciēda est contra eum qui dolū adhibuit. et licz protestatus prius fuerit. potuit tamē postea voluntatem mutare. Et si quādo contrahit non vtitur forma consueta verborū. sed dicit mutato suo nomine. Jo. vel Pe. desponsat: tescit in casu capli tua. extra eo. tunc cōtra huiusmodi p̄sumptū matrimoniu propter carnalem copulam subsecuta admitti potest probatio in contrariū ad probandū fraudem. licz difficile sit eam probare. qua probata p̄nunciabitur nullū fuisse matrimoniu. et poterit ad secūda vota transire. nec negatur in illo. c. tua. q̄ de fraude huiusmodi cōstare non possit sed dicit tñ qualif tibi cōstiterit nō videm⁹ et nō qualif p̄stare potuerit. Si tñ i p̄trahēdo sponsalia aio depiēdi tñ vti verbis cōsuetis. et sequit postea carnalis copula aio fornicandi. contra huiusmodi p̄sumptionē nō admittit. p̄batio incōtrariū. d. c. is qui. hec D.

Matrimoniu. v. sub cō

ditione. Querit vtrō matrimoniu factum sub cōditione teneat: Rñ. distinguendū est de p̄ditionibus. Nam quedā sunt cōditiones generales que semper debēt intelligi: vt si deus voluerit et huiusmodi. Et he nullum contractū suspendunt. Quēdam sunt de his que in matrimonio sunt omnino necessarie. et als impediret matrimoniu. vt si es christiana. vel si nō es affinis et huiusmodi. Et iste etiam cōditiones intelligi debent. nec apposite viciant contractū. Tercia est cōditio de futuro necessaria vt solem ora cras. vnde si dicat. cōtrabo tecum si sol oriet cras. contractū est matrimoniu: quia fm l. ho. talia futura iam sunt p̄sentiā i suis causis. sed de hoc. j. Quarta est cōtingens et honesta que pōt apponi et nō apponi. vt si pater meus voluerit aut si dederis mibi. Et hec si apponat suspendit matrimoniu vsq̄ ad euentū ipius conditionis. nisi interim p̄sentis de p̄senti. vel carnalis copula fuerit subsecuta. quia tunc videt recessum a cōditione. extra eo. c. de illis. et c. super eo. et. c. p̄ tuas. Alij tamē dicunt q̄ si animo fornicandi cognouit eam nō est matrimoniu in foro penitentiāli Quinta cōditio est inhonesta. sed tamē nō cōtra substantiā matrimonij vt si furtum feceris. vel si hominē interfeceris. hec si apponat. fauore matrimonij debet haberi p̄ nō adiecta. et tenent sponsalia siue etiam matrimoniu. extra eo. c. si. Idē intelligendum de cōditione impossibili. s. q̄ habeat p̄o nō adiecta. vt si digito celū tetigeris. hoc intelligit Archi. verū in. c. solet. xxxij. q. ij. si est impossibilis de iure. vel fm naturā. Secus si sit impossibilis p̄pter difficultatē prestandi. vt si mibi domū auream dederis. ff. de statuli. l. cum heres. q̄ tunc viciat contractum. Sexta est inhonesta et cōtra substantiā et bona matrimonij. vt si dicat. cōtrabo tecum ad tempus donec inueniā aliam digniorem. q̄ hec est cōtra substantiā inseparabilitatis. vel vt prole euites. quia hec est contra bonum prolis vel si p̄ questu te adulterandam exponas. q̄ hec est contra bonum fidei. et tales cōditiones si apponatur annullant matrimoniu. xxxij. q. iij. inter cetera. xxxij. q. ij. aliquādo. et extra eo. c. si. Si tamen talis cōditio remittat et sequatur copula. tunc iudicabitur p̄ matrimonio. Et si vnus tñ coniugū ponit talem cōditionem. et alter p̄tradicit vel tacet iudicabitur p̄ matrimonio. Et sic tacēs habetur p̄ p̄tradicente. et hoc Pano. intelligit in dicto. c. si. si fuit processum ad p̄sumptionē ipius matrimonij. de hoc vide s. Matrimoniu. iij. Quo tñ ad cōditionē necessario venturā. vt cōtrabo tecū si sol orietur cras. vel si sol erit in cancro. difficultas magna est inter docto. an sit matrimoniu. Mā glo. in dicto. c. p̄ tuas. vult q̄ si pendēte cōditione p̄trahat matrimoniu cū alia. q̄ tenet secundū matrimoniu. Idē Jo. an. Sed Posti. et do. An. tenēt p̄trariū. q̄ ex quo cōditio est oino exitura nō habet suspendere actū vel p̄tractū. nec p̄prie est cōditio. Idem Pano. in dicto. c. p̄ tuas. tamē hec. q̄ est dubia. et in hoc casu et in similib⁹. Donal. dat optimū documentū q̄ in huiusmodi casibus qui non sunt oino expresse a iure non est omnino

precipitanda sententia: alterutro pertinaciter asserente
 praxi. Et si post huiusmodi tractus conditio-
 nales transeat ad secunda vota soleniter, forte tutus
 est dissilare: aut papa consulere quod matrimonium cum
 secunda soleniter iam contractum dirimere. Idem
 Rod. Fortius ergo si transisset ad religionem esset
 dissilandum.

¶ Quid si quis significat patri absenti quod praxit
 tale matrimonium: si ipsi patri placuerit: et antequam pa-
 ter consentiat periret: sed pater consentit, nunquid est
 matrimonium? Rñ. fm v. q. non. q. non videtur
 quod debeat dici consensus: nisi duret quousque pater
 consentiat.

¶ Quero contractum est matrimonium per filium sub con-
 ditione, si patri suo placuerit. Repit patrem illo tem-
 pore esse mortuum. An valeat matrimonium. Rñ. Vin.
 q. non: quod mortui non est aliquis sensus neque placitum.
 c. si gratiose. de rescriptis. lib. vi. Jo. an. distinguit
 an iste sciebat patrem suum esse mortuum. et tunc hec
 conditio habet per impossibilem et non adiecta: ideo va-
 let matrimonium. extra de condi. ap. c. si. Aut ignora-
 bat patrem mortuum. et tunc cum animus suus non esset pre-
 bere de patre: sed arbitrium suum conferre in alienum
 arbitrium. Et sic non erit matrimonium. Et sic salua
 opinio Vin.

¶ Sed pone quod pater dissensit: et postea mutavit
 voluntatem: denno consentit an erit matrimonium
 purificatum et tractum. Rñ. d. Jo. an. in. c. sup. eo.
 de condi. ap. dicit quod non. p. l. boues. §. hoc sermone.
 ff. de v. sig. q. ista conditio. si patri meo placuerit. de-
 bet verificari de primo sensu.

¶ Pone quod pater non contradicet expressis: an erit ma-
 trimonium. Rñ. Car. in dicto. c. sup. eo. put recitat
 dictus. d. Jo. an. de mente Hosti. tenet quod sic: quia ta-
 citurnitas habet per consensum favore matrimonij. et
 sic erit spale favore matrimonij.

¶ Pone Ber. accepit Martinum sub condicione. si
 dederit ei. et deinde accepit Petrum sibi sub eadem
 condicione si dederit ei. C. ad. et. v. eodem tempore
 dant. C. cum? matrimonij prevalebit. Rñ. d. Jo. an.
 in. c. j. de condi. ap. reiectis tribus opinionibus ponit
 quartam opinionem quam tenet Gaspar Cal. et Jac. zochus.
 quod neutrum valet ratione incertitudinis. facit. c. ex lit-
 teris. el. ij. de spō. vbi communiter concludit quod incer-
 titudo viciat matrimonium. Et nota Pano. in. c.
 de illis. de condi. ap. quod hec conditio est honesta. Ac-
 cipiam te in uxorem si tale quid mihi donaveris.
 Et hoc quod subest causa honesta petendi donam.
 Nam tunc valet conditio seu stipulatio. vtpote quod
 petitur ratio dotis: vel alterius cause honeste. Et
 sic non obstat. l. si ita stipulatus fuero. in. §. si tibi
 nupsero. ff. de ver. obli. Et per hoc dicit ibi Bar.
 quod si nobilis praxeret cum plebea: non esset inbo-
 nestum quod aliquid promitteret ipsi nobili in recom-
 pensationem nobilitatis. Nam tunc cessat ratio libi-
 dinis. Et idem dicit vbi subesset alia similis causa
 per hoc facit. d. c. de illis. vbi talis conditio si. C. mi-
 hi donaveris. suspēdit sponsalia. vbi tamen fuisset inbo-
 nesta: habita fuisset per non adiecta.

¶ Quid si quis praxit sponsalia cum hac condicione: si pro-
 miserit coitu: vel ducā te post annum si punitas coi-

re tecum: et subsequat copula. nunquid est matrimonium
 Rñ. fm Inno. et Ber. q. sic: quod si de fornicario coi-
 tu intelligit. turpis est conditio: et per non adiecta habe-
 ri debet. extra eo. c. j. et vltio. Et ideo secuta copula
 statim est matrimonium. salte presumptum. Si autem intel-
 ligat de legitimo coitu: multo fortius est presumen-
 dum per matrimonium. Et eodem modo si dixerit. praxā te-
 cum si vnquam praxero si pmiseris etc.

¶ Quid si dicat accipia te: vel accipio si inuenia
 te virginem: postea sequat coitus: nec inuenitur vir-
 go. Rñ. fm Ber. Inno. et Do. Judicandum est
 per matrimonium sicut et i. §. pcedenti. Et addit Do. q.
 licet sic oporteat iudicare in foro iudiciali: propter hoc
 quod non possunt haberi alie probationes: tamen in iudicio
 aie non est matrimonium. extra de pdi. ap. de illis. et. c.
 super eo. r. c. p. tuas. Nam bene est quod mulier que in-
 frandē mēta fuit decepta pmaneat. et viro subue-
 nia. qui forte intendit bigamiā vitare. Et sic con-
 ditio fuit honesta: licet actus in honestus. Et sic si pro-
 bare posset per confessionem ipsam. vel alia quod non fue-
 rit virgo: enā in foro iudiciali non teneret matrimo-
 nium. d. tū Car. put recitat. d. Jo. Anto. i. dicto. c.
 per mas. dicit quod ista conditio. si tu es virgo. vel si te
 virginem inuenero: dummodo non referat ad copulā
 non est turpis: sed suspendit matrimonium. vtpote per
 aspectum matronarum.

¶ Que est differentia inter praxere matrimonium
 sub condicione: vel praxere sub modo. Rñ. fm v.
 generaliter sciendum. quod tractus qui non fit absolu-
 te et libere. potest aliquando esse sub condicione: vt dono vel
 vendo tibi hoc si hoc feceris: vel si hoc fuerit. Itē
 potest esse sub modo vt si dicat. dono vel vendo: vt fac-
 cias hoc vel illud. alioquin reuocet quod donauit vel
 vendidit. Item potest esse cum appositione cause: vt si
 dicat: quod hoc vel hoc est: siue fuit. Et conditio fit per
 se. modus per vt. causa per quod. vn ver. Scito quod. vt. mo-
 dus est. si. conditio. quod. causa. Et si quidē contractus
 fiat sub condicione: non tenet nisi extante condicione. Si
 cut et de matrimonio dictum est. Si vo fiat sub mo-
 do: statim tenet. Sed si non seruetur modus poterit re-
 uocari. Credo ergo quod licet matrimonium siue spon-
 salia possint praxi sub condicione: non tamē sub mo-
 do Ita quod illo modo non seruato. dissoluatur matri-
 monium sicut fit in alijs contractibus: quod matrimonium
 rite factum non dissoluitur: nec etiam sponsalia.
 Matrimonium vo factum ex causa. tenet. siue cau-
 sa sit vera: siue falsa. vt contraho tecum quia diues es
 vel quod fecisti sic: nisi ipsa falsa causa praxeret in se ali-
 quod impedimentum. vt contraho tecum quod liber es: et
 non esset.

¶ Quid si dicat si pmiserit me tecum coire accipia te
 in uxorem: vel dabo tibi. C. vel maritabo te. Et sequit
 copula carnalis. nunquid presumet per matrimonium. hec
 q. accidit de facto. Et propter hoc disputata fuit pub-
 llice in studio taurinensi. et defensata fuit pro vtraque
 parte. tamen dicendum videt fm eodem opi. non esse presumen-
 dum per matrimonium. nā ille qui sic dixit habet optionem
 quod liberare se posset vtrūlibet faciendo: nec recolo
 presumptionem inductam esse a iure: quod intelligat rece-
 dere ab optione. propter carnalē copulā.

¶ Quid si dicat. pmitto quod nunquam deficiā tibi in

... de carnalis copula ...
 ... de fornicario coitu ...
 ... de legitimo coitu ...
 ... de bigamia vitare ...
 ... de condicione honesta ...
 ... de appositione cause ...
 ... de impedimento ...
 ... de optione ...
 ... de presumptione ...
 ... de carnali copula ...

vita mea & secunda est carnalis copula: **R**ñ deo fm
Donal. nisi p̄trahētes p̄ huiusmodi verba inten-
 derēt sp̄salia cōtrahere: & nisi de hoc cōstet iudici
 nō debet p̄sumi p̄ matrimonio ex illis verbis p̄t
 carnalē copulā subsecutā: cum p̄ huiusmodi v̄ba
 negativa. nō deficiā tibi & huiusmodi nō p̄sue-
 rint p̄bi sp̄salia vel m̄rimoniū.

Quid si q̄s p̄bit cū aliq̄ sub p̄ditōe: & postea cū
 alia pure & sine p̄ditōe p̄bat: **R**ñ. dz remanere cū
 secūda: etiā si sit p̄sanguinea p̄me: q̄ nulla publice
 honestatē iusticia orta est: vt s̄. **I**mpedimētū. xij.

Querit de. q. quotidiana. **P**one duo inter q̄s
 obstante impedimēto canonico nō potuit esse ma-
 trimoniū p̄traxerūt sub cōditōe: si papa dispensa-
 ret. **D**emū papa disp̄savit: nūquid sit m̄rimoniū
 sine alio consensu. **R**ñ. **I**nno. vt refert **P**anoz. in di-
 cto. c. sup. eo. dicit quosdā tenere q̄ sic. **S**ecūdo re-
 fert alios tenere p̄traxerūt: quos ip̄e sequit̄. **D**ouē-
 tur isti: q̄ p̄m̄ p̄sensu erat oīno a iure reproba-
 tus. de hoc in. l. inter stipulantē. **S**. sacra. ff. de ver.
 obli. **P**rimā opi. sequit̄ ibi **C**al. & d. **A**n. **S**ecun-
 dam opi. sequit̄ ibi do. **C**ar. **I**st dicit se sic in facto
 cōsuluisse. **D**ouēt̄ p̄ncipaliter: q̄ illud qd̄ depen-
 det p̄ncipaliter a potestate alterius: dicit̄ impossi-
 bile. l. apud iul. de le. j. **I**tem qd̄ fit per remediū ex-
 traordinariū: dicit̄ fieri nō posse: vt notat **I**nno.
 in. c. pastoralis. de cā pos. & p̄pue. **I**stud ergo m̄ri-
 moniū videt̄ fuisse cōtractum sub cōditōe impos-
 sibili. **E**t p̄anoz. assignat̄ ibi aliā rōnem. **N**am ad
 hoc vt actus retrotrahat̄: oportet q̄ potuerit in-
 cedere a p̄ncipio: vt notat̄ in. l. i. is qui p̄ emptore
 ff. de vsuca. sed m̄rimoniū nō poterat esse a p̄nci-
 pio tempore cōtractus obstāte impedimēto. ergo
 nō poterat retrotrahi. **E**t hanc opi. videt̄ tenere
Ri. in. iij. vbi querit: an sit necessariū i isto nouo
 cōsensu: vt interueniant verba: sicut si nunq̄ ad
 inuicem p̄traxissent. **R**ñ. **R**ich. in lili de illis qui
 ante cōciliū generale capituli nō debet. de cōsang.
 & affi. in quo restricta fuit linea consanguinitatis
 vsq̄ ad quartū gradū p̄traxerūt in quinto gradu
 vel sexto vel septimo. & petit an debeant adhuc de
 nouo p̄bere: ex quo tales q̄ p̄traxerūt erāt p̄pone
 illegitime. **E**t sic nullū erat matrimoniū inter eos
 nec p̄ reuocationē istoz̄ statutoz̄ fuerunt illa ma-
 trimonia cōfirmata: q̄ constitutiōes matrimonij
 ad p̄terita matrimonia nō trahunt̄: maxime per-
 ter. ibi. decetero libere copulent̄. **E**t cōcludit q̄ cū
 talia matrimonia fuerūt nulla. & sic cōiuncti sepa-
 ri potuerūt si voluissent: nec debuerūt simul babi-
 tare carnaliter: nisi illi qui de nouo p̄traxerunt ex-
 presse vel tacite. & dicit̄ tacite: quia si post publica-
 tionē huiusmodi simul steterūt intelligunt̄ ratifi-
 casse m̄rimoniū nō tamē p̄ hoc fuit ratificatū quo
 ad deū: nisi de nouo interuenerit mutuis interi-
 or cōsensus: nec fuit necessaria noua expressio ver-
 borū: q̄ cum interiori cōsensu expressio cōsensus:
 q̄ p̄traxerunt de facto: sufficit ob m̄rimonij fauo-
 rē. vt dicit̄ glo. in. c. nō debet. **E**t p̄ idē in oībz̄ dicē
 dū est in casu nostro.

Quid autē de tactibz̄ & osculis. que faciūt inter
 se huiusmodi sp̄s: an habitā disp̄tationē: nūqd̄

sit licita: **D**ic q̄ si intētiōe corrupta & cā volupta-
 tis vel libidinis hec faciūt: peccant mortaliter. **S**e-
 cus si sine libidine: sed sicut faceret cōsan guineus
 cū p̄sanguinea: & sic antea fecissent.

Matrimoniu. vj. Quo ad de-
 bitum cōiugale.

Querit vtrū cōtractis sp̄saliū ante
 secutas solēnitates carnalis cōmixtio sit peccatū:
Rñ. fm **T**ho. in. iij. dist. xxvij. **S**i sp̄sa credēs
 sp̄solum velle p̄summare matrimoniū admittit eū
 excusat a peccato: nisi aliqua fraudis signa appa-
 reant exp̄sse: sicut multū distātis p̄ditōis: vt q̄tū
 ad nobilitatez̄: vel q̄tū ad fortunam: vel aliud si-
 gnum euidēs appareat: & eodem modo intelligit̄
 q̄ excusatur vir si p̄ter hoc intendebat matrimo-
 niū cōsummare. **S**ed fm **Y**. in illis locis vbi est
 cōsuetum q̄ p̄ius adhibeat nuptiarū benedictio
 si absq̄ ecclesie dispensatōne & sine iusta causa hoc
 faciant: peccant mortaliter: vt dictū est s̄. **D**ebitū
 in p̄ncipio. **E**t iusta causa posset esse si longo tpe
 p̄mansissent sp̄s: & p̄ter aliquod impedimentū
 maritus nō posset ducere sponsā: vt q̄ locer nol-
 let dare dorē & huiusmodi.

Matrimoniu. vij. Quā cōtra-
 cto matrimonio accusat̄ p̄iur de adul-
 terio: in quibz̄ casibz̄ nō possit adultera
 a viro accusari vel dimitti: **R**ñ. fm **R**ay. in septē
 casibz̄. **P**rimus si vir p̄iur de fornicatiōe. extra
 de diuor. significasti. **S**ecūdus si ip̄e p̄stituit eam
 extra de eo. qui co. cōsang. vro. sue. discretionem.
Tercius cuz̄ ip̄a credebatur virū defunctū & nupsit
 alij. q̄ maritus rediens tenet eam accipe. **Q**uart⁹
 si fuit cognita latenter ab aliquo quem credebatur
 esse virū suum. ar. xxxij. q. ij. in lectū. **Q**uintus si
 fuit vi oppressa. **Q**uō intelligo de vi absoluta. **A**liē
 non excusatur. xxxij. q. vij. omnes causationes.
Sextus quādo recōciliatur eam sibi post adulter-
 rium: vel eam publice adulterantē retinet in p̄sor-
 tio maritali. **L**. de adul. l. crimen adulterij. **S**epti-
 mus si aliquis infidelis p̄iugem repudiavit. & illa
 nubat alteri: postea vir cōuertat̄ ad fidem. **S**imi-
 liter & mulier tenetur eam recipere. extra de diuor.
 gaudemus. **N**ota tū. p̄ declaratiōe p̄dictoz̄ sin-
 gularē regulam quā ponit **P**anoz. in. c. quesuit
 de diuor. q̄ qualescūq̄ delictum cōmittat alter cō-
 iugum: nō potest reliquus ob hoc petere separati-
 onem cōiugij etiam quo ad thoz̄. **F**allit tamē in
 delicto fornicatiōis tā carnalis q̄ sp̄sialis.

An autē propter delictum sodomiticum com-
 missum a marito possit vro: petere separationem
 matrimonij & econtra. **D**ic q̄ sic. dicto. c. omnes.
 et. c. adulterij. ea. causa et. q. **I**dē si vir pollnat ali-
 quā extra claustra. **N**am hoc casu fornicationem
 cōmisit. ar. xxxij. q. iij. meretrices.

Quid si quis tale quid egit cum propria vroz̄
Rñ. **L**an. & **S**uil. dicunt q̄ vro: potest virum di-
 mittere. **E**t hoc si vro: non fuit in culpa: sed violē-
 tata: vel somno decepta. **S**ed glo. in dicto. c. om-
 nes. sentit q̄ propter huiusmodi extraordinariāz̄
 ff ij

Medicus

pollutionē cum vxore: vir nō possit dimitti. Sed potest distinguī fm̄ Panoz. Si vir vult pseuerare in tali peccato: potest dimitti; al̄s secus. Cum hoc casu nō diuiserit carnem suā in plures. Sicut nec si alter piugū seipm̄ polluit.

Pone q̄ vir p̄ter fornicationē vxoris sepatus est p̄ sententiā. Vodo vult eam recōciliare sibi: et illa non vult. nūquid est cogenda? Rñ. fm̄ Ray. vir qui nō peccauit potest petere cogi eam etiā inuitam; nō obstante sententiā: quia q̄ fauore meo introductus est: in damnū reuolueri non debet. Hoc verum nisi vir post sententiā fuisset fornicatus: vel nisi mulier statum mutasset intrando religionem.

Pone q̄ vir adulteratus est occulte: sed vxor manifeste: nūquid potest illam accusare et sine peccato dimittere. Rñ. fm̄ Ray. Credo q̄ nō: q̄ nō deficit vxori ius excipiendi: sed probādi fm̄ Tho. Al. Hof. et Hosti. Si tamē vir egisset penitentiā et vxor monita noluit agere: sed in adulterio pseuerare: sine peccato posset eam p̄ sententiā dimittere fm̄ Hof. et Hosti.

Sed utrū vxor adultera post penitentiā possit repellere virum ab accusatione. Rñ. fm̄ Ray. credo q̄ nō: q̄ penitentiā nō tollit ius accusandi in foro iudiciali. xxxij. q. ij. admonere. De hac materia vide s. Diuortū in fine.

Medicus vel cirurgicus.

Preceptū est medicis: vt cū eos ad infirmos vocari cōgigerit: ipsos ante oīa moneant et inducant q̄ vocent medicos animarū: vt postq̄ fuerit infirmo de spūali salute promissum ad corporalis medicine remedia salubrius p̄cedatur. Si quis autem medicorū huius cōstitutōnis transgressor extiterit ab ingressu ecclesie arceatur. scz per sententiā fm̄ glo. donec de transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. extra de pe. et remis. cum infirmitas. Et fm̄ Hosti. ex quo ter. dicit. p̄cipimus. transgressor peccat mortaliter. Itē in eo. c. sub pena excommunicatōnis. phibetur medicis ne pro corporali salute aliquid inuadeant q̄ i periculum aie cōuertatur. Et fm̄ Hosti. contra huiusmodi statutum p̄scribi nō potest: nec aliqua cōsuetudine tolli: cum p̄ salute animarū indutum sit. Idem panoz. ibi dicēs. q̄ cōsuetudo iniuri nō p̄iudicat: nisi sit rōnabilis. Sed ista cōsuetudo nō h̄t in se aliquā rōnem. Immo ex ea pueniunt multa mala vt in tex.

Quid autē si medicus monet et inducit infirmū quātū potest ad vocandū p̄sbyterum: et tamē ille non vult acquiescere. nūquid medicus teneat totaliter illius curam dimittere. Rñ. Panoz. in dicto. c. cum infirmitas. dicit. q̄ illa verba. moneas et inducas. debent intelligi cum effectu: ita q̄ vocet sacerdotem. al̄s nō satisfacit p̄cepto dicti capituli. Et in hoc p̄sistit. Quidā tamē nō irrationabiliter dicunt. q̄ vbi medicus quātum in se est fecerit et induxerit etiam cōminando: q̄ eum derelinquet. Et ille nihilominus obstinatus pseuera-

ret. et nollet aduocare p̄sbyterum: q̄ eo casu posset p̄cedere in cura: quia si in tali infirmitate decederet: de sp̄itu moreret. vbi autē de piculo euaderet posset adhuc conuerti. Ad hoc facit. c. si. de eo qui co. consang. vxoris. vbi dicit. moneas et inducas. postea subditur q̄ si induci nequinerit. Ecce quō illa verba nō intelliguntur cum effectu. al̄s nō addidisset. q̄ si induci r̄t.

Quid autē intelligat ter. ibi. ante omnia moneant. Rñ. Panoz. fm̄ Hosti. q̄ anteq̄ recipiat curā corpis: v̄t pueniat de salario: debz seruare q̄ ibi dicit. al̄s autē salariū posset repeti: quia contra legē. c. de legi. l. nō dubiū.

An autē illa decre. sit intelligenda generaliter de omnibz infirmitatibus: vel restringēda ad aliquas. Dicendū videtur saluo semper meliori iudicio. q̄ debet intelligi de infirmitatibus piculosis et dubijs. nimis enī durum esset: vt p̄ quolibet accedente: vel dolore capitis supueniente infirmo: q̄ medicus teneret inducere istum ad confessionem sub pena peccati mortalis: sed debet intelligi de egritudine tali: que fm̄ se est periculosa: sicut sunt febres cōtinue pleureses. squinācia. dolores colicorum et huiusmodi. Ideo credendum est medicum tunc teneri ad inducendū infirmum ad confessionem: quādo infirmus ip̄e teneretur cōfiteri in dicto casu. scz quādo est in articulo necessitatis seu in piculo mortis: vt dictum est supra cōfessio secūdo. Secus vbi quis haberet febrem ephemeram et huiusmodi.

Qtrum autē medicus p̄noscens mortem infirmi vicinam: cuius curā habet teneatur ei nunciare. Circa hoc Jo. nea. distinguit. aut talis medicus credit verisimiliter q̄ talis p̄nūciatio mortis multum proderit infirmo q̄tum ad salutem anime. et ordinationem de rebus suis. Aut credit oppositum. scz q̄ nihil proderit. Aut dubitat de vtroq̄. Primo casu: quia scz credit q̄ proderit. vt puta quia credit q̄ talis infirmus sit i statu peccati mortalis: et nihil ordinavit de rebus suis que distribuerētur post mortem eius: et grauis dissensio eueniet inter heredes. p̄pter eas. Audita v̄o morte vicina: infirmus bene se disponderet ad b̄n moriendum: et bene ordinandum de rebus suis. Et in tali casu tenetur manifestare per se vel p̄ alium infirmo ex p̄cepto charitatis. et non faciēdo peccat mortaliter. Si tamē sunt plures habentes curam vnius infirmi: vno p̄dicente alij sunt liberati. Si v̄o medicus credit verisimiliter oppositum scz q̄ talis p̄nūciatio mortis parū vel nihil p̄derit infirmo. et p̄ oppositū credit q̄ taciturnitas parum vel nihil oberit: quia credit eum esse in bono statu: et b̄n ordinasse de rebus suis tunc nō tenet medicus p̄dicere mortem. Ita q̄ nō predicēdo peccet grauitus: q̄ cessante causa r̄t. Tamē meli⁹ faceret predicēdo. Quis ratio est quia quātūcūq̄ infirmus credatur esse in bono statu anime et rerum: tamē q̄tum ad vtrūq̄ posset p̄ficere et p̄babile est. q̄ audita morte vicina magis se disponderet. Si autē medic⁹ nihil credit de p̄dictis duobz

sed est in dubio: tūc etiā tenetur mortē vicinā nū-
ciare: quia in dubio tenetur homo vitare notabi-
le damnū. primi si potest. In dicto autē casu po-
test sequi damnū damnationis eterne et rerū tem-
poralium.

Quō se debet habere medicus i medicinis cō-
ferendis: Rū. fm Inno. diligenter attendere de-
bet ne illas medicinas cōferat: de quibus fm artē
ei nō constat. Nam si dubitationē habet q̄ noce-
ant: cōferendo peccat: quia in tutiorem partē ten-
dendum est. Et securius est egrum nature relin-
quere q̄ medico imperito cōmittere. Et si propter
imperitiā medici vel cirugici infirmus mori: aut
remanet inutilis. puta qui habebat tibiā fractā
vel brachium et huiusmodi. et ppter eius imperitiā
remanet destructus: tenetur de damno qd̄ inde
sequitur. nam forte habebat aliquā artē: ex qua
alebant filios vel uxorem et huiusmodi. et nūc parū
vel nihil lucratur: tenetur ad equiuales fm doc.
Idem Rich. in. iij. dist. xv. ex quo directe nō po-
test resarcire principale. Idem si ex eius negligē-
tia: quia nō visitauit infirmum temporibz debitis
vt debebat: vel dato q̄ esset peritus: noluit proce-
dere fm canones medicine: sed iuxta suū sensum
In omnibz p̄dictis et similibz tenetur ad arbitriū
honorum virozū. Et p̄dicta intellige quādo talis
p̄dicabat se peritum verbis vel ex doctoratu.
Secus de illo qui dicebat se impituz: et ex defectu
honorū medicorū fecit quod potuit bona fide. tūc
non videtur sibi imputādum. sed potius sibi im-
putet qui talem elegit. Idem dictum est de aduo-
cato s. Aduocatus.

Donec medicus promisit curare infirmū libe-
ratus est. sed postea recidiuauit. An teneatur pro
eodem salario curare egrorum: Spe. distinguit.
an incōtinenti eger recidiuauit vt tunc teneatur.
Aut ex interuallo. et tūc non teneatur. vel dic q̄ si
culpa egrorū. nō tenetur. alis secus. Et hec respon-
sio est valde rationalis. hanc questionē format
glo. in. l. marcius. ff. loca. de medico qui promisit
ticio liberare eum a podagra. et ipm liberasse vide-
batur. tempore autem transacto. ticius in eandē
infirmatē decidit. T. agit contra medicum vt
liberet eum. quia nō extraxit angustias infirmū-
tatis seu radicem. sed cessare fecit. Item quia nō vi-
detur curasse. ex quo non durat curatio. Item q̄ a
promittēdo curationem. videtur pmisisse q̄ eum
p̄fecte curaret. qm̄ verba cum effectu rē. Item q̄ a
hūc restituit infirmitas. ergo et illi debet restitui
solicitudine curandi. Incōtrarium facit q̄ de p̄sen-
ti tm̄ infirmitate videtur cogitatum. Et ideo illa
sublata. videtur sublata obligatio curadi rē. Nā
in infinitum non debet obligari: quia infinitas
emitatur. hec glo. Tamen quo ad hunc vltimum
casum recurrendum est ad verba et intentionem
medici et infirmi. Nam si p̄uentum est q̄ deberet
eum curare oīno. et a totali infirmitate podagre.
tunc medicus teneret quo ad recidiuam. Si vo-
actum est solum de infirmitate: tunc imminente.
tunc secus.

Utrum medicus teneatur potius gratis cu-

rare q̄ infirmū permittere mori: Rū. fm Ray.
medicus tenetur curam et consilium impendere
pauperi languido: vt habetur. lxxiij. dist. in p̄ri-
cipio. vbi dicit glo. q̄ medicus debet potius gra-
tis curare q̄ permittere mori: non solum paupe-
rem: sed etiam diuitem. Immo medicus hoc ca-
su debet curare nō solum gratis: sed et suis expen-
sis: etiam diuitem qui nolet aliquid dare: prius q̄
permittere eum mori. Et si cōualuerit repetet im-
pensas: quia vtiliter gessit negocium eius. Etiam
si moriat eger potest repetere: quia sufficit q̄ vti-
liter cepit gerere: licz euentus nō sit secutus. ff. de
nego. ge. l. sed an vltro. nec potest ei obijci q̄ causa
pietatis fecerit sumptus: nisi esset p̄pinquus infir-
mo. vt. l. de nego. ge. alimenta. Et potest medi-
cus p̄dicta facere et repetere: etiam si infirmus
prohibuerit. Sicut et virum possumus extrahere
de domo ruitura: et beneficium inferre iuito. xxij.
q. iij. ip̄a pietas. Immo p̄sumitur q̄ infirmus
talia dicendo fuerit furiosus. ff. de condi. insti. qui
dam. Et per p̄dicta soluitur questio: quotidiana.
Quidam cirugicus curauit quēdam infirmū in-
uitum qui habebat pedem putrefactum. et nisi cu-
rasset eum necesse fuisset ei incidi pedē: ne reliquū
corporis ad putrefactionē deuenisset. et ad talem
pedem curādum facte sunt multe expense. Quo
curato cirugicus petit expēsas factas. Infirmus
dicit se nihil ei velle dare: et q̄ potius voluisset ab-
scissionē pedis q̄ tantam pecuniam soluere. Quid
iuris: Rū. fm nota. per Bar. in. l. stichus. ff. de
pec. le. pro omni eo quod tangit p̄sonam vel liber-
tatem vel vitam vel ciuitatē: q̄ ille pro quo soluit
nō potest dicere nō esse vtiliter gestum: vt in casu
nostro. Quod tene mēti. Et pro hoc dicit Bar. q̄
si quis fuit cōdemnatus: adeo q̄ si ille nō solueret
amputaret sibi pes vel aliud deberet fieri in p̄so-
nam. Vedo aliquis amicus soluit cōdemnatio-
nē animo repetēdi. Ille nō vult reddere: q̄ dicit
melius esset mihi q̄ pes amputaret q̄ q̄ tanta pe-
cunia solueret. Certe non posset dicere: vt est tex.
fm Bar. in. d. l. stichus. et ibi glo. notabilis. Idēz
dicenduz si aliquis fuit cōdemnatus in. l. et nisi
solueret esset erbānitus. Si aliquis soluit pro eo:
nō potest dicere: nō expediebat soluere: q̄ potius
expediebat esse bānitum. hec Bar. Et hec nota.
q̄ singularia.

Donec. Gratuto ep̄i canes. q̄ nullus sub pena
excōicationis possit intrare monasteria monialiū
nisi sit medicus. Vedo intrauit quidaz qui erat
medicus non p̄uentatus. an sit excōicatus: Rū.
Bar. in. l. sciendum. ff. de edil. edic. refert se habu-
isse hanc. q. de facto. et respōdisse q̄ nō erat excōi-
catus. q̄ q̄nis nō sit cōuentatus. tm̄ medicus est.
et ita a vulgo nomiat. Item nō dicitur medicus a
dignitate h̄ a medicādo. vñ nō refert an sit doctor:
dūmodo medicet.

An autem licētiatus dicatur doctor: Bal. di-
cit q̄ nō. Et dicit q̄ si ep̄us excōicat omnes doct.
nō disputātes. nō dicitur excōmunicasse licētia-
tos. Et hoc voluit ipse Bal. in. l. j. ff. so. ma. Et in
l. pe. de testa. mili. dixit q̄ potestas qui debet du-

Mendacium

vere secum affessorum doctorum non satisfacit ducendo licentiatum.

An autem iudex teneatur dare suspensum pro notomia? Bar. hoc relinquit sub dubio in l. si de cada. puni. tamē casus est q̄ sic in l. quod respublice. ff. de iniur. quam l. ad hoc allegat Ludo. in dicta l. j. so. ma.

Quid si propter defectum vel corruptionem aut sophisticationem rerum in medicina positarum infirmus incurrit periculum? Rñ. fm Inno. Si medicus diligentiam quam debuit adhibuit in rebus eligendis: inculpabilis erit.

Utrum peccet infirmus non obediendo medico? Rñ. fm Inno. videtur q̄ no. quia medicus nec platus est nec homo: cuius mandatis obedire teneatur: tamē bonum est q̄ ei credat tanq̄ perito in arte. Et fm Archi. flo. si infirmus sumat cibum vel potum quibus credat infirmitatem aliquam auge-ri: non peccat mortaliter. vel saltem non ita grauit-er: sicut si sumpsisset cibum vel potum unde leque-retur mors. Peccat tamen seruientes ei talia ministrantes.

Utrum medici vel chirurgici possint ad oculos promoueri? Rñ. fm Ray. si periti erant in arte. et nihil de contingendis omiserunt. et habent de hoc probabilem conscientiam poterunt promoueri. alio non extra de eta. et qua. ad aures. Est tamē consulendum fm Hosti. et Hof. q̄ promouendas a practica medicina abstinere: que aduersionem vel incisionem requirit: quia hoc est omnino clericis interdictum. extra de homicidio. c. tua. et extra ne de. vel mo. c. sententiam. Et licet ibi non videatur dici nisi de existentibus in sacris: tamē fm Panor. idem potest dici de existentibus in minoribus quibus sunt beneficiati. vide de hoc s. Homicidium. iii.

Utrum liceat clericis operari in phisica? Rñ. fm Ray. si sunt in sacris vel minoribus: dum tamen sunt sufficienter beneficiati: non licet: nisi gratis. pro miserabilibus personis vel consanguineis suis: nec tunc ubi posset esse periculum: quod etiam in claustralibus districtius est obseruandum. extra ne de. vel mo. multa.

Mendacium est falsa si-

gnificatio vocis: cum intentione fallendi.

Quid de Abraam. Jacob et alijs sanctis veteris testamenti qui videtur mentiti fuisse? Rñ. Nico. de lyra gen. xxvij. q̄ licet excusari possint. tamen non videtur sibi magna necessitas excusandi eos a mendatio. maxime officioso sicut ibi. Ego sum Esau et in pluribus alijs locis: quia certum est q̄ apostoli fuerunt multo perfectiores: et tamen non fuerunt immunes a peccato veniali. ergo et multo minus patres veteris testamenti: quia plures eorum leguntur peccasse mortaliter. vt dauid et patriarche qui ex odio vendiderunt Ioseph.

Mentis vide s. Impedimentum. r.

Missa. **Utrum missa debeat dici solum de die.** Rñ. cōter loquendo debet missa dici in die et non in nocte. quia hoc sacramentum ad tempus gratie pertinet q̄ per diem signi-

ficat. Dies autem iudicat non solum ab ortu solis. sed etiam ex quo incipiunt oriri signa manifesta per aliquam aeris illustrationem.

Qua autem hora debeat missa celebrari? Rñ. fm Sco. in. iij. di. xij. q̄ a principio diei usque ad nonam missa congrue celebratur: computando principium diei: non ab ascensu solis super orientem nostrum: sed ab illa hora ex qua radij solares illuminant emisserium nostrum quod vocatur principium aurore. et incipit quoniam sol est sub oriente ad. xij. gradus: quorum ascensus non continet ultra spacium unius hore et quinta alterius. Ratio est fm astrologos: quia omni hora ascendunt xv. gradus zodiaci super nostrum orientem. Et tunc adde tres qui sunt quinta pars. xv. graduum. Et sic erit hora cum quinta parte alterius in constitutione aurore. et ante ortum solis licite poterit celebrari per spacium unius hore: et quinta parte alterius. Et facit quoniam tempus esset nebulosum: nec aurore videri posset. Hic est terminus celebrandi a parte ante: excepta nocte natalitatis: et nocte resurrectionis in primitina ecclesia. Licet nunc non obseruet. de pse. dist. j. nocte terminus ante celebrandi a parte post: est hora nona. Et colligitur ex usu ecclesie. Et ille terminus maxime attingit in diebus ieiuniorum.

Quid autem dicendum de illis qui celebrant ante auroram credentes esse auroram: vel non esse meridiem: et tamen iam transiit hora nona? Rñ. fm De. de Pal. q̄ quis ex una parte videatur accusari: quod se discrimini exponit. Et alia tamē: quod homo in talibus decipitur. unde si deuotio exposcat. et aliter missam audire non potest: videtur excusari: quod quod parum deest nihil deesse videtur. Idem dicit per communicando infirmo: si aliter viaticum non habeat: videtur esse bona causa anticipandi vel postponendi. Sicut episcopi itinerantes: ante diem celebrare possunt: ne impediant in via fm Archi. flo.

Quid de illis qui nondum dictis matutinis celebrant? Rñ. fm v. d. mortaliter peccant: cum hoc sit contra generale et approbatam consuetudinem. Qui autem celebrat antequam dicat primam non peccat mortaliter: nisi sic contra preceptum vel statutum sine consuetudine loci fm eodem v. d.

Ubi debet missa celebrari. Rñ. fm Ray. In ecclesia consecrata vel saltem in altari consecrato: vel si non sit altare consecratum: habeatur saltem altare paruulum. id est portatile. vide s. Altare. et Consecratio secundo.

Utrum vno solo presente vel sine lumine possit missa celebrari. Rñ. fm Hosti. Quis fm illud. de cose. dist. j. hoc quoque. duo debeant esse presentes qui sacerdoti respondeant: tamen vnus sufficit. Mulier autem in missa ministrare non potest: nec palas nec vestes contingere. Sine lumine vero non licet celebrare. vt in. c. si. de cele. mis. vbi presbyter deponitur ab officio et beneficio: qui sine igne. aqua. vel in pane fermentato. vel in vase ligneo celebrat. vbi notat panor. q̄ ad depositionem presbyteri non semper requiritur dolus. sed sufficit quoniam nimia desipientia et crassa et supina ignorantia. vt ibi.

Quid si sacerdos celebrans. j. canonem recolit se amisisse aliquod mortale. Rñ. deo fm Ray. credo

tutione viam esse: vt peniteat et doleat q̄ ita tarde penitet ⁊ p̄onat cōfiteri q̄ cito habuerit oportunitatē. Et sic p̄ficiat ⁊ sumat.

¶ Vtrum liceat vni plures missas celebrare in die. Rñ. fm̄ Dir. Sufficit semel in die celebrare, nam valde felix est qui celebrat digne vnam. extra eo. te referēte. Excipit primo dies natalis domini in quo possunt celebrari tres missae. extra eo. cōsultu. Secundus casus est necessitas. Sed quaz dicitur necessitatem. Rñdit Dir. si celebrat primā ⁊ postea mouit quis: vel causa honestatis siue vtilitatis: vt si dicta missa sup̄ueniat aliqua magna p̄sona que velit missam audire: vel p̄pter p̄grinos hospites cōmeantes. ⁊ infirmos. extra eo. c. j. ⁊. ij. Et forte p̄pter necessitatem nuptiarū vbi tempus habet. Item p̄pter raritatē p̄sbyterorū: vel p̄pter paupertatē ecclesiarū: q̄ quis potest duabus cōmēdatis ecclesijs deseruire. Item p̄pter duas missas. p̄nas que q̄q̄ occurrūt. extra eo. cum creatur. Et q̄tum ad hoc nunq̄ licet: nisi vbi extiterit carētia alterius sacerdotis. Nota tamē q̄ quādo p̄sbyter debet aliā missam celebrare: nō debet vinum p̄fusionis sumere: seu nō debet manus vino p̄fundere in primā: q̄ illud celebrationē aliā impedit. et eo. ex parte.

¶ Quid si omittat aliquid de his que ad ritū celebrationis p̄tinent. Rñ. fm̄ omnes theo. quilibz omittens aliquid tale. p̄nta tempus debitū. altare vestes ⁊ huiusmodi. nihilominus consecrat si est ordinatus ⁊ ad sit intentio. ⁊ debita materia ⁊ forma. Sed grauisime peccat si sciēt hoc faciat. Et ideo Rñ. in. iij. dist. xij. dicit q̄ sine vestimētis benedictis nō debet q̄s celebrare: alia grauius peccat si sciēt hoc faciat.

¶ Que autem sint iste vestes. Inno. in li. de officio misse dicit. q̄ sex sunt indumēta. videlicet amictus. alba. cingulū. stola. manipulus ⁊ planeta. In multis n̄ locis inoleuit p̄suetudo vt cingulū non benedicat. Rationabili t̄m esset ip̄m b̄ndicti. Calciamēta etiā sacerdotis specialē habent significationē: nec tamen solutares benedicuntur. De calciamētis tamē nullus tex. reperitur in iure. Sed hoc habet generalis p̄suetudo. Et sic in hoc seruanda est p̄suetudo. vbi ergo cōsuetum est portare calciamēta: que vulgari modo botas appellamas huiusmodi deserētes vident̄ excusari.

¶ An autem celebrans sine vestibus b̄ndictis sit irregularis. Rñ. fm̄ Rñ. vbi s̄. q̄ siue hoc faciat scienter siue ignoranter non est irregularis: q̄ hoc nō inuenit iure cautum. tamē scienter celebrans: vel ignorantia crassa grauius peccat vt dictum est. Et fm̄ Archi. flo. si quis celebraret sine missali v̄t saltem sine libro: vbi nō esset missa: peccaret mortaliter. etiā si omnia haberet in memoria. Et hoc. p̄p̄tū obliuionis.

¶ Vtrum hymnus angelicus debeat cantari q̄ missa de spiritu sancto vel de v̄gine celebrat. Rñ. et p̄uilegio Alex. iij. quod incipit. Passi graniora. licz in missis sp̄s sancti. ⁊ beate vir. dictū hymnū dicere et eorum sequētiā: non solum in missis

solēmbus: sed etiam p̄uatis. licz etiaz dicere proprias p̄fationes i missis de cruce et huiusmodi.

¶ Vtrum quilibet teneatur audire missā. Rñ. fm̄ Hosti. die dominico quilibet tenetur audire missam ex p̄cepto: ⁊ totam. Ita q̄ accipiat benedictionē sacerdotis. de conse. dist. j. missas. et. c. se. et. c. omnes fideles. nisi excusentur magna necessitate. Et nō solum omnes fideles tam laici q̄ clerici. tenentur audire missas diebus dominicis. verū etiā alijs diebus festiuis ex p̄cepto ecclesie. Ratio est: quia vbi est eadem ratio: vbi debet esse idem ius. Ratio autem quare fuit hoc statutum. scz de auditu misse. videtur fuisse: vt saltem in hoc modico tempore vacetur diuinis: sed non alia de causa fuerūt addita alia festa ad dies dominicos sub p̄cepto: nisi vt vacetur diuinis: ergo videtur q̄ iste modus determinatus per ecclesiam in vacando diuinis die dominico per auditionē misse: debet extendi etiā ad alia festa. Alijs aut̄ temporibus nullus etiam religiosus vel clericus tenetur audire missam de p̄cepto. Nec obstat. c. solet. de conse. dist. j. q̄ videt̄ velle q̄ in quadagesima quis nō dicatur ieiunare nisi audita missa ⁊c. quia dico q̄ illud capitulū loquit̄ de consilio: vel si est p̄ceptus abrogatū ē p̄ p̄trariā p̄suetudinē.

¶ Vtrum quis teneat audire missam propriam dici. puta missam dominice in aduentu in. lxx. et huiusmodi. Rñ. Archi. flo. q̄ nō tenetur quis ex necessitate ad propriā missā: quia nec. d. c. missas hoc dicit sed indistincte loquitur: sed audire debz propriam ex cōgruitate. Et fm̄ hanc congruentiā loquitur. c. j. extra eo. Neq̄ em̄ muliercule vel idiote scirent discernere si est missa propria vel alia. et nimis onerosum esset q̄ vnusquisq̄ deberet interrogare si esset missa propria vel alia. Et in multis ecclesijs eadem die occurrunt plures misse dicende. vt puta de octaua alicuius sancti: ⁊ de dominica que occurrūt.

¶ Vtrum autem sit necessarium sensim ⁊ distincte audire verba misse. Dubium facit: quia dictū capit̄lū missas. dicit. q̄ debeat audire ⁊c. Rñdit Archi. flo. q̄ non est necesse. nam tunc s̄ queret̄ hoc incōueniens. q̄ qui audirent missam ab his qui submisse dicunt. cū multitudo populi adesset si remoti essent: non implerent p̄ceptum. Similiter qui surdi sunt: vel hebetem auditum habent non implerent p̄ceptum. Intentio ergo ecclesie in illo decreto est q̄ p̄sens sit in missa et vacet. Si etiam intelligens est: dignum et iustum est vt intendat ⁊ conetur intelligere que dicunt̄ in missa.

¶ An autem peccet quis audiendo missam a notario fornicatore. vide s̄. Clericus. iij.

¶ Quid autem de eo qui dimittit aliquam partem misse. puta introitum. Rñdit Archi. floren. quod modicum est p̄o nihilo reputatur. Secus autem si dimitteret notabilem partem. puta mediam: vel terciā partem. Seruitores antez misse: seu ministri qui discurrunt hinc inde p̄o his que expediunt: vt in missis solēmbus p̄o thure. vino et huiusmodi intelligendi sunt misse

nus ibi sit: cum omnes ibi existentes alterius pa-
rochiani sint. nec precipitur eis q̄ nō pullent cam-
panas: aut q̄ claudāt portas ecclesie: q̄i volūt ce-
lebrare ne aliquis intret: nec precipitur eis q̄ non ce-
lebrent: aut dicant officia: nisi certis horis anteq̄
omnes parochiales & cathedrales ecclesie comple-
uissent officia: aut missas. Sicut a principio dictorū
ordinum plati seculares faciebāt. q̄d ecclesia p̄hi-
buit & p̄traria p̄cepit. que quidē p̄hibendo & con-
traria p̄cipiendo: quid aliud signat: nisi q̄ ex certa
sciētia vult q̄ possint ad libitū ire ad quascūq̄ ec-
clesias voluerint: vbi comodius & deuotius pos-
sint audire diuina. Et dato q̄. d. decre. vt diuicis.
cōtineret p̄ceptam ip̄is parochianis. est tamē per
cōtrariā p̄suetudinē generalissimā et vbi libet ab-
rogata: cui optime derogari p̄t: maxime q̄ nun-
q̄ fuit nec est: moib⁹ vtentū approbata. Et quā
cōsuetudinē papa scit. tolerat. & totus mundus
obseruat.

An autē fratribus minoribus liceat celebrare
in domibus secularium vel alibi: cum altari viati-
co hoc est portatili: Rñ. q̄ sic p̄ter. in. c. in his. de
p̄uul. qui dicit. vbiq̄q̄. quod est verbū generale.
Caueant tamē celebrare extra loca eorū: nisi existē-
te necessitate: p̄pter scandala que eueniūt cum dio-
cesanis & sacerdotibus parochialibus. & multoti-
ens p̄ diocesanos est excommunicatio synodalis: lz
eos nō astringat. Idem p̄uilegium habent fra-
tres p̄dicatores. vt notat glo. in. c. si. de p̄uul. lib.
vi. De hac materia vide supra. Altare. et. Con-
secratio secūdo.

Primum missa de vno sancto pro defuncto tñ
ei proficiat sicut si diceret de mortuis. Rñ. Dir. li.
i. fm Hosti. q̄ sic. & cōuerso. Et cōsuevit dicere.
d. Vgo. Car. q̄ ip̄e celebrādo p̄ dñā nostrā: scie-
bat celebrare p̄ defunctis. & cōuerso.

Sed nūquid tantū valet missa dicta p̄ pluri-
bus cui libet eorū quātum valet si diceret pro quo
libet eorū singillatim. Directoria refert quosdā di-
cere q̄ sic. de cōse. dist. v. nō mediocriter. Et ē hoc
speciale in sacramētis p̄ sp̄s sanctū qui nō dat ad
māsuram. Et hoc ē verum fm Hosti. de psalmis
& missis que generaliter cantant p̄ omnib⁹: licz p̄
aliquib⁹ specialiter videātur dici. Et ideo non va-
lent ei min⁹ q̄ si specialiter p̄ quolibet eorū can-
tarētur. Sed non sic videtur de elemosynis. et ie-
iunijs. et precibus: siue orationibus que alios nō
tangunt: quia non profunt mortuis. nisi eis pro
quibus fiunt specialiter. Alij vō dicunt q̄ hoc est
verum. si pro omnibus equaliter dicatur. Sed si
intuitu vnius dicitur: licz pro omnibus dicatur:
plus fm eos pficiat ei pro quo specialius intēditur
Et hec est vera sentētia fm theo. Nō obstat. d. c.
non mediocriter. quia loquit in casu illo. scz q̄tuz
ad meritum celebrātis: cum hilaritate mentis nō
minus valet missa dicta pro vno q̄ si pro quolibz
diceretur cum anxietate. Idem Jo. & Archi. in di-
cto. c. non mediocriter. hui⁹ opi. expresse est Sco-
tus in quolibz. vbi querit: an sacerdos qui promi-
sit dicere. xxx. missas beati Bre. & personis separa-
tim: satisficiat dicendo solum. xxx. An vō teneat

dicere pro quolibet isto: um. x. quibus pmisit. xxx.
Et si dicat solum. xxx. pro omnib⁹. x. teneat ad re-
stitutionē & satisfactionē & supplementū omnium
aliarum. Respondet q̄ meritū misse in tres ptes
distinguitur. vna attribuitur christo. alia ecclesie.
tercia vō sacerdoti. Dūmas duas ptes. scz christi
& ecclesie sacerdos celebrans nō potest dispensare:
sed solum terciā suam. Et ideo si illud particulare
meritū quod est sibi attributū. scz dictam terciā
partem attribuit alicui determinate persone: illud
meritū non posset alicui alteri attribuere. Qd̄ cla-
rissime demonstratur. Nam licet in tali sacramen-
to sit meritum infinitū: tamen meritum ip̄i sacer-
doti participatum et cōmunicatū ratiōe talis cele-
bratiōis est finitum. terminatū & limitatum: quia
si diceret contrariū. scz q̄ meritū ip̄ius sacerdotis
esset infinitum: sequerēt hoc absurdum. q̄ ex vni-
ca celebratiōe quis posset liberare omnes animas
que sunt in purgatorio quod est hereticum. pro-
batur hoc clarissime. Nam fm theo. & canonistas
in. c. quod autem. de pe. & remis. licz peccato mor-
tali debeat pena eterna tamē per cōtritionem illa
pena eterna cōmutatur in temporālē & limitatam
ergo pena que debetur pro quolibet peccato mor-
tali est finita: ergo & c. peccatorū. & ad. et. ad. &
sic multiplicando pena semper erit finita. Nā fm
philosophos ex multis finitis et limitatis: nunq̄
fiet infinitum. Si ergo pena que debet vni existi-
ti i purgatorio: quātūq̄ & quotūq̄ habeat pec-
cata. est finita: ergo pena que debetur omnib⁹ ex-
istentibus in purgatorio simul pro omnibus suis
peccatis: erit finita et limitata eadem ratione qua
prius: quia finita nunq̄ faciūt infinitū. Et ex alia
parte meritū vnius misse est infinitum quod in-
tendis cōmunicare omnibus existentibus i pur-
gatorio: sed infinitum excedit finitum: ergo p̄ vni-
cā missam omnes anime liberabūtur: etiā si essent
in centuplo plures q̄ sunt: cum etiam tunc essent
finite anime & finita pena: & oia alia finita: ergo se-
quitur conclusio nostra. q̄ esset hereticum dicere.
Dicamus ergo sicut est rei veritas. q̄ meritū mis-
se cōmunicatum ip̄i sacerdoti est finitum & limita-
tum: sed fm philosophum omne finitum per ab-
lationem partū & cōmunicationem alteri factam
semper redditur minus. et intātum posset minui
q̄ ad nihilum redigeretur: ergo sic dicendum in
proposito. scilicet q̄ celebranti & cōmunicanti par-
tem sui meriti alicui: minus remanet de tota sum-
ma. Et si totum meritum vni cōmunicat. alius
nihil habet. Idem tenet Pau. om̄i. post Jo. an. &
Cal. in. c. fraternitatem. de sepul. vbi concludit. q̄
si considerantur suffragia respectu satisfactionis.
tunc magis profunt his pro quibus specialiter fi-
unt q̄ si generaliter. Ratio quia habent efficaciam
finitam: & ex diuina institutione distribuitur inter
illos pro quibus fiunt: ergo tanto minus operan-
tur quanto pro pluribus fiunt. Hec Pano. mi.
Idem Tho. et Petr⁹ in quarto. quia cum suffra-
gium sit virtutis finite: et deriuetur per intentio-
nem facientis quo voluerit: valet ei pro quo fit q̄-
tūm ad liberationem a pena: tamen q̄tūm ad cō-

phinet hoc tamē cum consensu abbatis. et sic intellige. xvj. q. j. per totum. In ecclesijs autē que ad monachos p̄tinent mero iure: sufficit sola auctoritas abbatis et cōuentus. xvj. q. ij. visis. vel etiam solius abbatis: si ad ip̄m pertinet ecclesie p̄uisione. Adde tamē qd̄ notat Panoz. in dicto. c. qd̄ dei timorē. q̄ regulares possunt p̄moueri ad ecclesias seculares curatas principaliter propter officij predicandi. Et sic propter bonū cure. Et quo inferē. q̄ si religiosus non est ad ista aptus nō potest licite p̄moueri. Et pro maiori declaratione p̄dictorū querit Panoz. vbi s̄. an p̄dicta habeant locum de iure cōi: an vō ex dispensatione. puta q̄ tam canonicus regularis q̄ monachus de iure cōmuni suadente necessitate vel vtilitate possint p̄moueri ad ecclesias seculares curatas. Quidam tenent q̄ de iure cōmuni possunt p̄moueri: sed debent habere sociū. Alij p̄tra dicentes q̄ ex dispensatiōe Panoz. autem distinguit. q̄ aut queritur nūquid regulares possint p̄moueri ad dignitatem episcopalem. et sic fm̄ omnes p̄moueri possunt. s̄. d̄ iure cōmuni. tex. est in. c. vnico. xvij. q. j. et in dicta de elec. li. vj. naz̄ ibi eligunt p̄ canonicos in ep̄os. Si enī nō essent habiles de iure: nō eligerent s̄ postularent. vt in. c. si. de postu. p̄. Unde etiā abbas nō obstante vinculo dignitatis pōt eligi in episcopū vt in. c. si abbatē. de elec. li. vj. Et hoc cōcedit p̄pter excellentiā ep̄alis dignitatis. naz̄ et ep̄us appellat̄ religiosus. vt in. c. ex multa. d̄ voto. Aut loq̄mur de ecclesia inferiori. et tunc aut ecclesia est collegiata aut nō. Primo casu: aut queritur de p̄motiōe ad canonicatū vel ad aliud beneficiū simplex ip̄i ecclesie collegiate. et tunc p̄moueri non possunt: vt in. c. super eo. de regula. adeo q̄ etiā ep̄us disp̄sare nō potest fm̄ Lal. vt religiosus sit canonicus in ecclesia seculari. Nam hoc casu cessat p̄uilegiū cure: ratio de cuius p̄mittitur p̄motio ad ecclesiam seculare. vt in dicto. c. qd̄ dei timorē. hoc intellige nisi ecclesia cathedralis esset regularis. nā tūc monachus vnus monasterij potest p̄moueri: vt sit canonicus in ecclesia cathedrali. Et largo mō monachi in tali ecclesia p̄sunt appellari canonici. Aut q̄ritur nūquid possint p̄moueri ad ip̄am dignitatem ecclesie collegiate. puta vt sit p̄positus. Host. tenet q̄ nō potest fieri sine dispensatiōe: nisi p̄pter necessitatem cure. Alij tenēt oppositū: q̄ sicut pōt p̄moueri in ep̄m in ecclesia seculari: ita et in p̄positum in ecclesia collegiata eadem rōne. Et Panoz. tenet hanc opi. cum nō repiatur hoc iure p̄hibitū nam eadem ratio est in ep̄o: cum ep̄us faciat vnū corpus cum canonicis suis. Itē ratio cure et predicationis militat in hoc casu. vt in dicto. c. qd̄ dei timorē. Si aut loquamur de ecclesia non collegiata aut est nō curata: et nō potest religiosus eam obtinere: quia cessat ratio cure. Aut est curata: et p̄moueri tenet q̄ de iure cōi possit p̄moueri: licet dñi dero. teneant p̄trariū.

¶ Quidam huiusmodi monachus qui factus est rector alicuius ecclesie secularis teneatur ad statuta sui ordinis: Rūdeo fm̄ Host. si talis ecclesia

pleno iure pertinet ad monachos: p̄fatus monachus in ea remanet subiectus abbati: et seruabit omnia sicut p̄ius p̄ter tria. scz ieiunium. silentiū. et vigilijs que comode seruari nō possunt in ecclesia seculari. Si vō ecclesia non pertinet ad monachos sed ad episcopū. tūc monachus institutus a tribus substantialibz nō absoluit simpliciter. Nā et cōtinentiam seruare tenetur. Ab obedientia abbatis absoluit quidem: sed imperio episcopi subijcitur: qui decetero erit abbas suus. temporalia dispensabit ratione cōmissi administrationis. Et si habet socium monachū: nō excusatur ab esu carnis. dicto. c. quod dei. nisi sit infirmus de conse. dist. v. carnem. vel nisi impante episcopo: qui abbas suus est. Si autē sociū nō habet potest se his cum quibus viuuit cōformare. xij. dist. quisquis. et de sta. mo. recoleantes. In omni tamē casu habitū deferre debz: nec debet temerarie dimittere als ex cōmunicatus esset. de quo vide s̄. Ex cōmunicatiōe. xvj. Quo vō ad officij: monachus factus curatus absoluit ab officio monachali: quia debz se cōformare officio clericorūz secularium. dicto. c. quisquis.

¶ An vō religiosus possit p̄moueri ad ecclesiam secularem in casibus p̄missis sine licentia sui abbatis: Rū. Panoz. in dicto. c. qd̄ dei. dicit. q̄ nō. vt habetur in. c. si religiosus. de elec. li. vj. Immo nec in papā: vt notat glo. in. c. q̄ sit. xvij. q. ij. Si autē abbas nō vult cōsentire: et vtilitas seu necessitas suggerit. tunc potest cōpelli ad cōsentendum fm̄ docto. propter bonum publicum. Et hoc facit ad q̄. quotidianā. Statuto cauetur vt puella minor. xxv. annis nō possit se maritare sine p̄sensu duoz agnatorū. Puella elegit sibi sponsum cōdignum sed agnati sine causa legitima nolunt cōsentire. Certe p̄ p̄dicta possunt p̄pelli p̄ superiorē ad cōsentendū: vel ip̄e superior dabit licentiā cōtrahendi. Et hoc idē tenet Bar. in. l. si cū dotē. ff. so. ma.

¶ Quid ex p̄tractu monachi obliget abbas vel monasteriū: Rū. fm̄ Inno. si monacho cōmissa est administratio: abbas et cōuentus tantū obligatur quātū administratio se extendit. Si vō nō hz administrationē: obligat monachus. Sed nō tenetur soluere: q̄ nō habet vnde.

¶ Sed qd̄ de obligatiōibz seu p̄missiōibz ab aliquo factis monacho vel abbati. nūquid acq̄runt monasterio: Rū. fm̄ Inno. et Ho. ex p̄tractibus inuitis cū monacho vel abbate obligat q̄s monasterio: q̄ pōt monachus monasterio actionē acq̄rere. nō tū pōt obligare monasteriū. vñ quis abbas siue monasteriū possit agē. nō tū tenet respōdere nisi de eo qd̄ ad ip̄m p̄tinet. Et licet oīs p̄ctus p̄hibet sit monacho: nisi impante abbate. vt. xij. q. j. nō dicatis. Hoc intelligit in quātū monasteriū obliget: sed obligatio alteri ad monasteriū potest p̄ monachū acquiri. Similiter et possessio etiā per monachū fugitiuum monasterio acquirunt. ff. de acq̄. pos. l. j.

¶ Quid de rebz ablatz monacho: R. fm̄ Inno. et ho. Si res erāt mōasterij vel etiā alteri et monasteriū ad restōez tenebat. tūc ager mōasteriū. si vō

